Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...тинай 1921 оной ...рин 21-һээ гарана | № 166 (13972) | 1975 оной июлиин 17, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

СОВЕТ, АМЕРИКАН КОСМОНАВТНУУДТА ХАЛУУН АМАРШАЛГА ХҮРГЭБЭ

«Аполлон» гэжэ замбуулинай американ онгосотой залгалдан холболдожо, хамтадаа ниидэхын тула замда гаргагдаһан, «Союз-19» гэжэ замбуулинай совет онгосын Байконур гэжэ космодром дээрэһээ табигдахыень Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд июлиин 15-да телевизионно хэлхеэ холбоогоор сэхэ хараһан байна.

Хамтын ниидэлгэ хэхэ гэһэн зорилгоёо онгосын экипажай бэелүүлхээр хүсэд бэлэн болоһон тухайда «Союз-19» гэжэ онгосын командир Советскэ Союзай Герой, СССР-эй летчик-космонавт А. А. Леонов, бортинженер Советскэ Союзай Герой, СССР-эй летчик-космонавт В. Н. Кубасов КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневтэ ниидэхыһгээ урда тээ элидхэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежнев «Союз-19» гэжэ замбуулинай совет онгосын экипаж нүхэд А. А. Леоновто, В. Н. Кубасовта золтой һайнаар ниидэжэ, даабаряа амжалтатайгаар дүүргэн, Эхэ орондоо һайн бусажа ерэхыень хүсэһэн байна.

(ТАСС).

[Р]СФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СЕССИ

...эй депутадуудай нэ... Н. Э. Бауманай нэ... МВТУ-гай ректор, ...й Наукануудай ака... гэшүүн-корреспон... А. Николаев сесси ...

...шагта үе сагта ...эй Верховно Сове... ...идэ суглаража бай... ...жэ тэрэ хэлэбэ. Тү... ...һэдэхи табан жэл ...тайгаар дүүрэжэ ...оветскэ Союзай Ком... ...партиин XXV съезддэ ...й үргэнөөр бэлдэжэ ...

...гдаһан манлай — ...ис партияа нягтаар ...жагсаһан совет арад ...ой XXV съездые ур... ...тайгаар угтажа бай... ...зна ба автономито ...кануудай Верховно ...дэй, нютагуудтахи ...дай депутадуудай Со... ...й июньдэ болоһон ...а энээниие элеэр ха... ...н байна. Коммунист... ...а партнйнабэшэ хү... ...бата нэгэдэлэй кан... ...дай түлөө хүдэлмэ... ...колхознигууд, интел... ...армии ба флодой ...д нэгэн һаналтайгаар ...угтахэдөө, партиин ...и ба гадаадын поли... ...хэмжээлэшэгүйгөөр ...ю, Центральна Коми... ...КПСС-эй ЦК-гай Ге... ...на секретарь нүхэр ...Ильич Брежнев тү... ...тэрэнэй Политбюро... ...шэ сусашагүй, залан ...ал ябуулгые бүгэдэ ...һайшаажа байһыень ...лбэ.

...мшаг һара үдэрые — ...ороноо хамгаалгын ...э дайнда түйлагда... ...лтын 30 жэлэй ойе ...арад зон, түрүү үзэл... ...хүн түрэлтэн баяр жабхалантайгаар тэмдэглээ гээд оратор үргэлжэлүүлээ. 30 жэл соо манай орон амгалан тайбанаар ажаһууна, ажаллана. Энэ хадаа КПСС-эй түүхэтэ туйлалта, тэрэнэй гадаадын политикын асари ехэ амжалта болоно. Манай партиин Центральна Комитет, тэрэнэй Политбюро, Совет правительство энэ политика шууд сэхээр бэелүүлнэ. КПСС-эй XXIV съезд дээрэ һайшаагдан абтаһан эб найрамдалта программа бэелүүлһэнэй ашаар манай түби дэлхэй дээрэхи политическэ байдал улам һайжаржа, дайнай аюул бага боложо, арад зон амгалан тайбанаар ажаһууж байнхай.

Ороной ажахын ба соёлой хүгжэлтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ, уласхоорондын оршом соо Совет гүрэнэй нэрэ хүндые дээшэлүүлгэдэ партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежнев ехэ хубитаяа оруулна.

Депутадай үндэр ехэ, харюусалгатай уялгануудые бидэ бултадаа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлхэбди гэжэ КПСС-эй Центральна Комитедые найдуулхыемни зүбшөөгыт гээд Г. А. Николаев түгэсхэлдөө хэлэбэ.

Депутат **Ю. Ф. Соловьев** үгэ хэлэхэдээ, партийна бүлэгэй ба Старейшинэнүүдэй Соведэй даалгабаряар академик, СССР-эй Наукануудай академиин президентын уялгануудые дүүргэгшэ депутат **В. А. Котельниковые** РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшээр үшөө дахин һунгахые дурадхаба.

Энэ дурадхалыень сесси нэгэн һаналтайгаар баталан абаа.

В. А. Котельниковэй түрүүлэлгэ доро заседани үргэлжэлүүлэгдэбэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын найман орлогшо мүн лэ һунгагдаа.

Заседанинуудай гурим, сессиин зүблэхэ зүйл баталагдаһан байна.

Эдэ асуудалнууд сессиин харалгада табигдаба:

1. РСФСР-эй Верховно Соведэй Мандатна комиссиие һунгалга.
2. РСФСР-эй Верховно Соведэй Саг үргэлжын комиссинуудые эмхидхэн байгуулга.
3. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталалга.
4. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумые һунгалга.
5. РСФСР-эй правительство — РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведые эмхидхэн байгуулга.

21 хүнһөө бүридэһэн РСФСР-эй Верховно Соведэй Мандатна комиссиие депутадууд нэгэн һаналтайгаар һунгаба. Депутат **В. М. Борисенков** комиссиин түрүүлэгшээр һунгагдаа.

Удаань РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэрэ дээрэ РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцевой бариһан мэдүүлгэ уншагдаба. РСФСР-эй Конституцитай зохилдуулан, республикын правительство эмхидхэн байгуулха тухай асуудалай РСФСР-эй Верховно Соведэй харалгада табигдаһантай дашарамдуулан, Россин Федерациин Министрнүүдэй Совет уялгануудаа гүйсэдхэлгэмнай дүүрэбэ гэжэ тоолоод, эрхэ түлөөлэлгэеэ РСФСР-эй Верховно Соведэй урда буулгана гээд энэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь депутат **М. А. Сусловта** үгэ үгтэнэ. Россин Совет Федеративна Социалис Республикын правительствын эрхэ түлөөлэлгэнүүдээ Верховно Соведэй үмэнэ буулгаха тухай РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын мэдүүлгые хүлеэн абаад, республикын Министрнүүдэй Соведэй ажал ябуулгые һайшааха гэһэн дурадхал Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй даалгабаряар оруулнаб гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Депутат нүхэр Михаил Сергеевич Соломенцевые Россин Совет Федеративна Социалис Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшээр дахинаа томилхо тухай республикын Верховно Соведэй партийна бүлэгэй ба Старейшинэнүүдэй Соведэй дэмжэһэн дурадхалые таанадай харалгада табихые Центральна Комитет намда даалгаба.

Россин Федерациин правительствын бүридэл тухай дурадхалые Верховно Соведэй харалгада табихыень нүхэр Михаил Сергеевич Соломенцевто даалгахые мүн лэ дурадхагдаа.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ажал ябуулгые һайшааһан тогтоолые депутадууд нэгэн һаналтайгаар абаба. Энэ тогтоолоор **М. С. Соломенцев** РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшээр үшөө дахин һунгагдаһан байна. РСФСР-эй правительствын бүридэл тухай дурадхал РСФСР-эй Верховно Соведтэ табихыень тэрээндэ даалгагдаа.

«Россин Федерациин правительствые РСФСР-эй Верховно Соведэй эмхидхэн байгуултар уялгануудаа дүүргэжэ үргэлжэлүүлхыень РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгагдаба.

Энээгээр РСФСР-эй Верховно Соведэй сессиин үглөөнэй заседани дүүрэһэн байна.

***

Мандатна комиссиин түрүүлэгшэ депутат **В. М. Борисенков** депутадуудай эрхэ түлөөлэлгые шалгалгын дүнгүүд тухай Мандатна комиссиин элидхэл хэбэ. Мандатна комиссиин элидхэл тушаа тогтоол нэгэн һаналтайгаар баталагдан абтаба. РСФСР-эй Верховно Соведэй 1975 оной июниин 15-да һунгагдаһан бүхы 904 депутадай эрхэ түлөөлэлгэ мэдэрэгдэһэн байна.

Удаань «РСФСР-эй Верховно Соведэй Саг үргэлжын комиссинуудые эмхидхэн байгуулха тухай» тогтоол абтаба. Саг үргэлжын 14 комиссиин бүридэл, түрүүлэгшэнэр баталагдаа.

Россин Федерациин Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь депутат **Х. П. Нешков** РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай элидхэл хэбэ.

Республикын Верховно Соведэй сессинүүдэй хоорондо абтаһан Указуудые депутадууд баталжа, зохихо Хуулинуудые, тогтоолнуудые абаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь депутат **А. П. Кириленкэдэ** үгэ үгтэнэ. РСФСР-эй Верховно Соведэй партийна бүлэгэй ба Старейшинэнүүдэй Соведэй дэмжэһэн дурадхал тэрэ КПСС-эй Центральна Комитедэй даалгабаряар оруулаад, депутат **М. А. Яснёвые** РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр үшөө дахин һунгахые дурадхаһан байна. Энэ дурадхал нэгэн һаналтайгаар баталагдаба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь ба гэшүүд мүн лэ һунгагдаа.

РСФСР-эй правительство — Россин Федерациин Министрнүүдэй Соведые эмхидхэн байгуулха асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаба.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **М. С. Соломенцев** правительствын бүридэл тухай дурадхалтайгаар үгэ хэлээ.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй бүридэлые РСФСР-эй Верховно Совет баталһан байна. Депутадууд **Н. Ф. Васильев, В. И. Воротников** РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшонороор баталагдаа. Депутадууд **А. В. Алексанкин, В. А. Демченко, В. А. Дьяков, А. М. Калашников, Е. Ф. Карпова, В. И. Кочемасов, Л. П. Лыкова, Н. И. Масленников** РСФСР-Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонороор баталагдаба.

Үндэр нэрэ хүндэ олгожо, томилһонойнь түлөө М. С. Соломенцев Россин Федерациин правительствын үмэнэһөө Верховно Соведтэ үнэн зэгы сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргөө.

Энээгээр РСФСР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

(ТАСС).

СЭЛЭНГЫН АЙМАГТА

САГААН АЛТАН СУГЛУУЛАГДАА

...һан Кировэй нэрэмжэ... совхоз хонидой нооһо ...лалгаа хүдэлмэриин үдэр соо эмхитэйгээр ...гэнээ мэдүүлбэ. Дүн ...а 8310 хонинной нооһон ...лагдаа.

Тус бүридөө 24 электро... ...шинкатай нооһо хайшалал... ...и хоёр агрегат мүрысэжэ ...даһан юм. Тракторно-та... ...н ажалай нэгэдэхи бри... ...ын бригадир В. С. Дор... ...вай хүтэлбэрилһэн нооһо ...лалгын агрегадай кол... ...тив эрхимлэжэ, һайн дүн... ...дые туйлаба.

...ооһо хайшалагшад Петр ...ксандрович Капин, Юрий ...ксандрович Иванов гэг... ...үдэр бүри даабаряа ...түлжэ, мүрысөөндэ онсо ...гараа юм.

...ЬЭНДӨӨ ОРОБО

...ировэй нэрэмжэтэ совхо... тэжээл бэлэдхэхэ 12, тэ... ...оодо оньһожоруулагдамал звено үбһэ хуряалгаяа ...лбэ. Энэ жэл Харганаа... ...й сабшалан дээрэ но... ...он һайнаар ургаа. Мүнөө ...шалангай гектар бүриһөө ...нда зэргээр 11 центнер үб... ...н абтана. Олон жэлэй но... ...оной таригдаһан 420 гек... ...рай тус бүриһөө 15—20 ...нтнер үбһэн хуряагдана. ...вхоз үбһэ хуряалгаяа хү... ...мэриин 20 үдэрэй турша ...о дүүргэхэ зорилго урдаа ...бяхан. Ушар юуб гэхэдэ, ...бһэ хурялгын техникэ ...йнаар бэлдэгдэһэн, үбһэ... ...эдэй дунда социалис мүры... ...өөн үргэнөөр дэлгэрүүлэг... ...һэн ба урмашуулгын гу... ...муд урид тодорхойлогдо... ...он байна. Звенонуудта гол ...тулэб дүй дүршэлтэй меха... ...заторнууд ажаллана.

Харганаагай сабшалан ...ээрэ түрүүшын 400 гаран ...ухал табигдажа, 200 гаран ...онно набшаһата тэжээл бэ... ...лэдхэгдэбэ.

Р. БАЛДАНОВ.

Жолоошон И. В. Леонов хүдэлмэреэ эртэ үглөөнһөө эхилдэг. Үдэр бүри үглөөнэй 4 часта тэрэ колхозойнгоо шубуушадые ажалдань абаашадаг, галуунай фермэнүүдһээ халаанаа дүүргэһэн шубуушадые һөөргэнь асардаг юм. Удаань шубуушадта тэжээл, үндэгэ хэхэ хайрсагуудые зөөнэ.

Ажал хэрэгээ һайнаар мэдэдэг, 1-дэхи классай жолоошон Иван Варфоломеевич Леонов габшагай хүдэлмэреэрээ түрэл «Заганский» колхоздо хүндэтэй болоһоор үнинэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. В. Леонов.

А. ШУЛУНОВ.
Мухар-Шэбэрэй аймаг.

ХАРААЛАГДАҺАН ЗОРИЛГОНЬ ЕХЭ

ХОРИ. Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абахын тула Хүрбын совхозой луговодууд үнгэрөөшэ намарһаа эхилжэ горитой хүдэлмэри ябуулһан юм. Тиигэжэ сабшалан дээрэ наг шэбхэ ехээр зөөжэ, һайса үтэгжүүлһэн, бог буртагһаа сэбэрлэһэн ба хүсэд уһалһан байна. Эдэ бүхы ажалаа эмхитэйгээр хэһэнэй ашаар сабшалангайнь ногоон мүнөө хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар ургаа.

Мүнөө совхоз үбһэ хуряалгын оньһожоруулагдамал, гар хажууршадай звенонуудые бүридхэжэ, хэхэ ажалыень тодорхойлжо байна. Һүүлэй мэдээгээр, Хүрбын совхоз тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадуулагдаха бүхы машина, техникээ һайнаар заһабарилаад, үбһэшэдэй хэрэглэхэ элдэб зэр зэмсэгүүдые гүйсэд бэлдэжэ дүүргэбэ. Һаяар гар хажууршадай звенонууд даалгагдаһан сабшаландаа гаража, түрүүшын мүрнүүдые зурылгахань.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЫЕ ҺУНГАХА ТУХАЙ

Россин Совет Федеративна Социалис Республикын Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумые иимэ бүридэлтэйгөөр һунгаха:

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Яснов** Михаил Алексеевич — Татарай АССР-эй һунгуулиин Челнинскэ округһоо депутат.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН ОРЛОГШОНОР:

Колчина Ольга Павловна — Москвагай областиин һунгуулиин Одинцовско округһоо депутат;

Султанов Файзулла Валеевич — Башкирай АССР-эй һунгуулиин Уфагай хүдөөгэй округһоо депутат;

Семенов Бато Семенович — Буряадай АССР-эй һунгуулиин Прибайкалиин округһоо депутат;

Шамхалов Шахрудин Магомедович — Дагестанай АССР-эй һунгуулиин Кизлярска округһоо депутат;

Геттуев Магомет Исмаилович — Кабардино-Балкариин АССР-эй һунгуулиин Баксанай округһоо депутат;

Намсинов Илья Евгеньевич — Хальмагай АССР-эй һунгуулиин Элистын округһоо депутат;

Прокконен Павел Степанович — Карелиин АССР-эй һунгуулиин Прионежскэ округһоо депутат;

Панев Зосима Васильевич — Коми АССР-эй һунгуулиин Сыктывкарай округһоо депутат;

Алмакаев Петр Афанасьевич — Мариин АССР-эй һунгуулиин Сернурска округһоо депутат;

Астайкин Иван Павлович — Мордовиин АССР-эй һунгуулиин Чамзинска округһоо депутат;

Басиев Олег Александрович — Хойто Осетиин АССР-эй һунгуулиин Орджоникидзевскэ округһоо депутат;

Батыев Салих Гилимханович — Татарай АССР-эй һунгуулиин Куйбышевска округһоо депутат;

Долчанмаа Бай-Кара Шожульбеевна — Тувагай АССР-эй һунгуулиин Чаданска округһоо депутат;

Сысоев Петр Петрович — Удмуртиин АССР-эй һунгуулиин Воткинско округһоо депутат;

Боков Хажбикар Хакашевич — Чечено-Ингушетиин АССР-эй һунгуулиин Назрановска округһоо депутат;

Ислюков Семен Матвеевич — Чувашай АССР-эй һунгуулиин Шумерлинскэ округһоо депутат;

Овчинникова Александра Яковлевна — Яхадай АССР-эй һунгуулиин Яхадай округһоо депутат;

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ СЕКРЕТАРЬ

Нешков Хрисанф Павлович — Ярославска областиин һунгуулиин Угличскэ округһоо депутат;

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ГЭШҮҮД:

Бабин Сергей Дмитриевич — Свердловско областиин һунгуулиин Первоуральска округһоо депутат;

Богатырев Николай Григорьевич — Воронежско областиин һунгуулиин Левобережнэ округһоо депутат;

Ветлицкий Вячеслав Федорович — Куйбышевска областиин һунгуулиин Октябрьска округһоо депутат;

Дементьева Раиса Федоровна — Москва хотын һунгуулиин Гагаринска округһоо депутат;

Демидова Александра Ивановна — Калужска областиин һунгуулиин Перемышльскэ округһоо депутат;

Ильичев Леонид Александрович — Челябинска областиин һунгуулиин Верхнеуфалейскэ округһоо депутат;

Кириленко Андрей Павлович — Ленинград хотын һунгуулиин Политехническэ округһоо депутат;

Коржев-Чувелев Гелий Михайлович — Тульска областиин һунгуулиин Суворовско округһоо депутат;

Лалетина Маргарита Федоровна — Москвагай областиин һунгуулиин Балашихинска округһоо депутат;

Мальков Николай Иванович — Приморско хизаарай һунгуулиин Первомайска округһоо депутат;

Силина Алла Ивановна — Алтайн хизаарай һунгуулиин Новоалтайска округһоо депутат;

Соловьев Юрий Филиппович — Ленинград хотын һунгуулиин Пролетарска округһоо депутат;

Тихомирова Любовь Андреевна — Ростовско областиин һунгуулиин Миллеровскэ округһоо депутат;

Филатов Виктор Андреевич — Новосибирскэ областиин һунгуулиин Куйбышевска округһоо депутат.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ СЕКРЕТАРЬ Х. НЕШКОВ.

Москва, Кремль, 1975 оной июлиин 15.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ САГ ҮРГЭЛЖЫН КОМИССИНУУДТА

РСФСР-эй Верховно Соведэй Саг үргэлжын комиссинуудай түрүүшын заседанинууд июлиин 15-да болобо. Заседанинууд дээрэ комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй орлогшонор, секретарьнар һунгагдаа, хоёрдохи хахад жэлдэ бэелүүлэгдэхэ хүдэлмэриин түсэбүүд баталагдаа.

Депутадууд Саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй орлогшонороор, секретарьнараар һунгагдаа гэбэл: Мандатна — В. П. Васильев, В. С. Боброва; Хуули һанамжалан дурадхадаг — Л. В. Петров, Т. Т. Инкирева; Түсэблэлгын-бюджетнэ — Л. А. Борисов, С. Е. Егоров; Гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг — Г. И. Япаев, О. И. Аржанцева; Залуушуулай хэрэгүүдые эрхилдэг — З. Г. Новожилова, Г. Г. Старшиков; Промышленностиин — В. П. Прохоров, В. А. Пастухов; Транспорт ба хэлхеэ холбооной — Л. А. Карпов, В. В. Колосок, Барилгын ба барилгын материалнуудай промышленностиин — А. Е. Щербаков, В. А. Нечаев; Хүдөө ажахын — Е. И. Сизенко, А. Н. Каштанов; Элүүрые хамгаалгын, социальна хангалгын ба спортын — В. Ф. Гавриленко, Л. Д. Иноземцева; Арадай гэгээрэлэй, эрдэм наукын ба соёл культурын — Г. А. Николаев, Н. Ф. Федоров; Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой ба хүн зоной ажаһуудал хангалгын — В. Е. Шаров, З. Д. Петрова; Гэр байрын-коммунальна ажахын ба болбосон түхэлтэй болголгын — В. П. Исаев, А. А. Соколов; Байгаалиие сахин хамгаалгын — А. А. Каменев, М. В. Гарнакина.

(ТАСС).

«СОЮЗ-19» ПРОГРАММЫН ЁҺООР НИИДЭНЭ

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ МОСКВА ШАДАРХИ ТҮБ. (ТАСС). Июлиин 15-да Москвагай сагаар 19 час 34 минутада «Союз-19» гэжэ замбуулинай онгосо Газарые гурба дахин тойробо.

Онгосын ниидэлгын замай параметрнууд иимэ:

— Газарай нюрууһаа эгээл саада захань — 221,2 километр;

— Газарай нюрууһаа эгээл наада захань — 186 километр;

— 88,5 минута соо Газарые тойроно;

— замайнь һөөлжүү — 51,8 градус.

Хабсаралгын замда гараха зорилготойгоор Газарые табадахяа тойрохо үедэнь бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан түрүүшын туршалга үнгэргэхэ программа «Союз-19» гэжэ замбуулинай онгосодо дамжуулагдаһан байгаа.

Онгосо программын ёһоор ниидэнэ. Космонавтнууд Алексей Леоновой, Валерий Кубасовай бэе махабад һайнууд.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

РСФСР-эй ПРАВИТЕЛЬСТВО—РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЫЕ БАЙГУУЛХА ТУХАЙ

Россин Совет Федеративна Социалис Республикын Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

РСФСР-эй правительство — РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведые иимэ бүридэлтэйгөөр байгуулха:

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ — **Соломенцев** Михаил Сергеевич.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо — **Васильев** Николай Федорович.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо — **Воротников** Виталий Иванович.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — **Алексанкин** Александр Васильевич.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — **Демченко** Владимир Акимович.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — **Дьяков** Валентин Александрович.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — **Калашников** Алексей Максимович.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — **Карпова** Евдокия Федоровна.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — **Кочемасов** Вячеслав Иванович.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — **Лыкова** Лидия Павловна.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, РСФСР-эй Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ — **Масленников** Николай Иванович.

РСФСР-эй дээдэ ба тусхай дунда эрдэмэй министр — **Образцов** Иван Филиппович.

РСФСР-эй геологиин министр — **Ровнин** Лев Иванович.

РСФСР-эй бэлэдхэлэй министр — **Меркулов** Павел Иванович.

РСФСР-эй элүүрые хамгаалын министр — **Трофимов** Владимир Васильевич.

РСФСР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр — **Титов** Федор Егорович.

РСФСР-эй культурын министр — **Мелентьев** Юрий Серафимович.

РСФСР-эй хүнгэн промышленностиин министр — **Кондратьков** Евгений Федорович.

РСФСР-эй ой модоной ажахын министр — **Зверев** Алексей Ильич.

РСФСР-эй мелиораци ба уһанай ажахын министр — **Корнев** Константин Сергеевич.

РСФСР-эй маха ба һүнэй промышленностиин министр — **Конарыгин** Василий Семенович.

РСФСР-эй эдеэ хоолой промышленностиин министр — **Клеменчук** Алексей Петрович.

РСФСР-эй барилгын материалнуудай промышленностиин министр — **Мараков** Григорий Николаевич.

РСФСР-эй гэгээрэлэй министр — **Данилов** Александр Иванович.

РСФСР-эй загаһанай ажахын министр — **Ваняев** Николай Алексеевич.

РСФСР-эй хүдөөгэй барилгын министр — **Мальцев** Николай Семенович.

РСФСР-эй хүдөө ажахын министр — **Флорентьев** Леонид Яковлевич.

РСФСР-эй текстильнэ промышленностиин министр — **Сизов** Павел Константинович.

РСФСР-эй худалдаа наймаанай министр — **Шиманский** Всеволод Павлович.

РСФСР-эй финансануудай министр — **Бобровников** Андрей Андреевич.

РСФСР-эй юстициин министр — **Блинов** Владимир Михайлович.

РСФСР-эй автомобильна транспортын министр — **Трубицын** Евгений Георгиевич.

РСФСР-эй хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха министр — **Дуденков** Иван Григорьевич.

РСФСР-эй байра болон граждан барилгын министр — **Гладыревский** Александр Васильевич.

РСФСР-эй гэр байрын-коммунальна ажахын министр — **Бутусов** Сергей Михайлович.

РСФСР-эй нютагай промышленностиин министр — **Успенский** Виктор Константинович.

РСФСР-эй гол мүрэнэй флодой министр — **Кучкин** Сергей Андреевич.

РСФСР-эй социальна тэдхэмжын министр — **Комарова** Домна Павловна.

РСФСР-эй автомобильна харгынуудые барилга ба ашаглалгын министр — **Николаев** Алексей Александрович.

РСФСР-эй түлишын промышленностиин министр — **Панкратов** Юрий Александрович.

Барилгын хэрэгүүдэй талаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ — **Басилов** Дмитрий Петрович.

Ажалай нөөсэнүүдые хэрэглэхэ талаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ — **Созыкин** Андрей Григорьевич.

Техническэ мэргэжэл олгохо эрдэмэй талаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ — **Камаев** Геронтий Леонтьевич.

Кинематографиин талаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ — **Филиппов** Александр Гаврилович.

Хэблэлэй, полиграфи ба номой наймаанай талаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ — **Свиридов** Николай Васильевич.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй үнэ сэн тогтоолгын гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ — **Фролов** Константин Иванович.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Россельхозтехника» гэжэ бүхэроссин нэгэдэлэй түрүүлэгшэ — **Босенко** Николай Васильевич.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна статистическэ управлениин начальник — **Дрючин** Александр Павлович.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, Кремль.
1975 оной июлиин 15.

КПСС-эй райкомуудhaa мэдээсэнэ

ПАРТИЙНА НҮЛӨӨГЭЙ hУЛАhАА

Аргатын совхоз 1975 оной гүрэнэй түсэб болон абаhан социалис уялгануудаа мууса дүүргэнэ. Зарим худэлмэрээр нёдондоной хэмжээндэ хүрөөгүй байха юм. Жэшээнь, hү абалга 16 процентээр, үнеэн бүриhөө hү hаалга 21 процентээр бага болошоо.

Ямар шалтагаанhаа иимэ юумэн тохёолдооб? Ажахын үйлэдбэриин ажабайдалда партийна нүлөөгэй hуларhанhaa иимэ дутагдал ушараа гэжэ КПСС-эй Хурамхаанай райкомой бюро дээрэ тус ажахын парткомой тоосоо зүбшэн хэлсэхэдээ тэмдэглэhэн байна.

Отделениин партийна эхин организацинуудта хамтын суглаанууд болзор соогоо зарлагданагүй. Хаа-яал болоходоо жэжэ-божо асуудал хэлсэhэн нэрэ зүүгээд лэ дүүрэнэ. Ажахын хэрэгтэ нүлөөлмөөр хөөрэлдөөн эндэ болодоггүй байhаниинь элирээ. Коммунистнуудhaa эрилтэ багадана, тэдэнэр үүсхэл болон эдэбхигүйгөөр хүдэлнэ. Үнгэрхэдөө зарим нэгэн КПСС-эй Уставай эрилтэдэ хазагай ябадал гаргана.

Партийна организаци огто урганагүй. hаалишан, тугалшан, үхэршэн коммунистнууд бүришье hаа үсөөн. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эрхилэгдэнэ, ниитын эмхинүүд мүн лэ hулаар хүдэлнэ.

Совхозой парткомой хүтэлбэрилхы шадабариин дуталдаhанай, ажал хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандаhанайнь гэмээр иимэ дутагдалнууд үзэгдэнэ гэhэн тобшолол КПСС-эй райкомой бюро хэhэн, хүдэлмэреэ эрид hайжаруулха эрилтэ табигдаhан байха юм.

ГОМДОЛ БОЛОН МЭДҮҮЛГЭДЭ— ОНСО АНХАРАЛ

Ажалшадай бэшэгүүд. Хүнэй hанал бодолоо үгүүлhэн документ гээшэ. hанаагаа зобоходоол, аргын бараг-дахадал хүн гуурhaяа барижа эхилдэг шуу. Ниитын хэрэг байдалай түлөө, урма хүхарюулмаар ушаралые тэсэн ядахадаа, ёhон буса, эзэн буса юумэнтэй ушархадаал, тэдээн тушаа тусхайта газарта мэдээсэдэг хэмжээ, абахыень гүйдаг, туhалхыень хүсэдэг байна гээшэ.

Ушар иимэhээ ажалшадhaa ороhон бэшэг, мэдүүлгэ, гомдол гээшые нарин нягтаар, саг соонь хаража үзэхэ, бодото хэмжээ абаха эрилтэ табигдадаг байна. Энэ шухала асуудалда КПСС-эй Загарайн райком үдэр бүриин анхарал хандуулжа байдаг. hая өөрыңгөө бюрогой заседани дээрэ Элхиин авто-заhабарилгын заводой захиргаан, партийна, профсоюзай организацинууд энэ хэрэгтэ ямараар хандадаг байhыень зүбшэн хэлсээ. Тиихэдээ тодоор хүдэлмэрилэгшэдэй бэшэг, гомдол болон мэдүүлгэдэ анхаралтайгаар хандадаг, тэндэ табигдаhан асуудалые түргэн зуура шиидхэдэг болоо гэжэ бюро тэмдэглээ. Энэ ушар предприятиин ажалшадай ажалай болон ниитын эдэбхи хүгжөөхэ хэрэгтэ гүнзэгыгөөр нүлөөлнэ, хүтэлбэрилэгшэдэй нэрэ хүндые үргэнэ.

Гэхэтэй хамта шалгалта хэхэ үедэ дутуу дунданууд ушарhан байгаа. Ажалшадhaa ороhон гомдол болон бэшэгүүдэй гол удхые элирүүлхэ зорилгоор шэнжэлгын хүдэлмэри хэгдэдэггүй, буридхэл бирагүй байшоо. Хүнүүдэй аман үгөөрөө хэлэhэн гомдол, дурадхалнуудта анхарал багаар табигдадаг байhаниинь элирээ. Өөрын хэрэгээр ерэhэн хүнүүдтэй хөөрэлдэхэ тусхай саг тогтоогдоогүй байhан.

hУРАГШАД ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

Юрэнхы дунда hургуулинуудта hуралсал дүүрэжэ, ажалай четверть эхилбэ. Үйлэдбэриин бригаданuудта олон үхибүүд хүдэлжэ байна. Энэ хэмжээ ябуулгын ехэ удха шанартай байhые хараадаа абахатаяа хамта, КПСС-эй Зэдын райком аймаг дотороо эмхидхэгдэhэн hурагшадай үйлэдбэриин бригаданuудай ажал хэрэгые шалгажа үзэhэн. Тэрэ шалгалтын үндэhөөр партиин райкомой бюрогой заседани дээрэ горитой хөөрэлдөөн болоо.

Куузику ургуулха, хониной ноохо хайшалха, тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ аймагай hургуулинуудай шабинар ехэ туhа хүргэhэн байна. Үнгэрhэн жэлдэ тэдэнэрэй хүсөөр 125.660 хониной ноохон хайшалагдаhан, 15 мянган центнер үбhэн hүрилэгдэhэн, 200 гектар сабшалан сэбэрлэгдэhэн, 135 гектар куузику ургуулжа, 250 гектарай ургаса хуряагдаhан шуу.

Энэ жэлдэ hургуули бүхэндэ үйлэдбэриин бригада болон звенонууд эмхидхэгдээ. Гадна 14 hургуулинуудта ажалай ба амаралтын лагерь байгуулагдаа. Тэндэ 8,18 үхибүүд хүдэлхэ, амарха жэшээтэй. Ажалай четвертиин үедэ аймагай hурагшад 215 гектарай куузику харууhалха, 48 гектар куузику, 19 гектар хартаабха, 3 гектар капуста hуулгаа. Набшаhата тэжээл бэлэдхэлгэдэ, үбhэ, овощ, хартаабха, зелёнко хуряалгада олоороо хабаадаха юм. Мүнөө 500 шахуу hурагшад хонидой ноохо хайшалжа байна.

Тиихэтээ хамта зарим тээгүүр энэ хэрэг эмхидхэлгэдэ дутагдалнууд ушарна. Бригада, звенонуудта участок, техникэ даалгажа үгэдэггүй, муугаар эдеэлүүлдэг, байра байдалаар хангадаггүй албан хойдог ябадал үзэгдэhыень бюро тэмдэглээ.

В. ОРЛОВ.

КИЕВ. Украиныя Ажалай Улаан Тугай ордено хүдөө ажахын академи дүүргэhэн мэргэжэлтэд оронойнай олохон колхоз, совхозуудта хүдэлнэ. hүүлэй арбан жэл соо энэ академи хүдөө ажахын 15500 мэргэжэлтэдые, хүдөө ажахын техникумүүдэй 2 мянга шахуу багшанарые бэлдэжэ гаргаhан байна.

Академиин мүнөө үеын научно-техническэ дэбжэлтын ёhоор бүтээгдэhэн hуралсалай ба материальна үндэhэ hуури, студентнэрэй научна бүлгэмүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадалга хадаа студентнэрэй эрхим hуралсалда туhалдаг байна. Академиингээ hуралсалай-шэнжэлхы ажахынуудта, республикын колхоз, совхозуудта студентнэр хүдэлхэдөө, аудиторинууд болон лаборатори соо шудалhан эрдэмээ ажал дээрээ батадхана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Украинын ССР-эй наукын габьяата хүдэлмэрилэгшэ ВАСХНИЛ-ай гэшүүн корреспондент Владимир Федорович Пересыпкин (баруун гарhaa), биологиин эрдэмэй кандидат «Мытница» гэжэ туршалгын агрономическа станциин директорэй орлогшо Николай Ильич Стеблюк (зүүн гарhaa) болон ургамалнуудые харууhалгын факультедэй студентнэрэй удирдагша профессор В. Ф. Пересыпкин нэн ургуулhан шэнэ «Мытница-2» гэжэ сортые шэнжэлэн хаража байна.

ТАСС-ай фотохроника.

Юрөөгэйхидэй үүсхэл дэмжэгдэнэ

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ ҮЛҮҮЛХЭЭР...

Хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха юhэдэхи табан жэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргэжэ, КПСС-эй XXV съездые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтаха гэhэн Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй үүсхэл манай колхознигуудай дунда халуунаар угтагдаа. Юрөөгэйхидэй абаhан социалис уялганууд колхозоймнай үйлэдбэриин бүхы коллективүүдтэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, табан жэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ талаар бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ байhанаа мэдүүлээ, коллектив бүхэн жэлэй дүүрэтэр бэелүүлхэ уялгануудаа тодорхойлhон байна.

Колхозой механизаторнууд таряашад ургасынгаа хойноhоо оролдосотойгоор харууhалжа, ургасаяа богони болзорто, hайн шанартайгаар хуряажа абахын түлөө тэрээндээ бэлдэжэ байна. Тиигэжэ ороохо таряа, хартаабха болон бусад ургамалнуудай баян ургаса абажа, гүрэндөө 1400 центнерhээ бага бэшэ ороохо таряа худалдаха гэжэ шиидээ. Энэмнай гүрэндэ 5530 центнер таряа худалдаха гэhэн табан жэлэй түсэб дүүргэхэ, ниитын адууhа малые таряа талханай зүйлөөн хангаха арга олгохо байна. Мүнөө үедэ ороохо тарянай ургаса яhала hайнаар гаража байнхай. Тарянай комбайнууд заhабарилагдажа дүүрэхэеэ байна.

Мал ажалай продуктнуудые гүрэндөө худалдаха түсэб, уялгаяа дүүргэхэ гээшэ манай колхознигуудай эгээн шухала зорилго, нэрэ хүндын хэрэг мүн. Колхознай гүрэндэ мяха, hү худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб байгша оной ноябриин 20 хүрэтэр сүм дүүргэхэ байна. Бүхыдөө табан жэлдэ 7825 центнер мяхан, 30.170 центнер hүн энэ үедэ бэлэдхэлэй пунктда тушаагдаад байха. Жэлэй дүүрэтэр табан жэлэй түсэбhөө үлүү 450 центнер hүн худалдагдаха хараатай.

Абаhан энэ уялгаяа бэелүүлхын түлөө манай hаалишад, малшад мүнөөнhөө тэмсэжэ байна. Зунай зүлгэ ногооной үедэ hү ехээр абаха гэжэ hаалиин фермын коллектив бүхэн оролдоно. Энээнэй ашаар гүрэндэ hү худалдаха хахад жэлэй түсэб июниин 22-то дүүргэгдээд, түсэбhөө үлүү 219 центнер тушаагдаа. hү hаали дээшэлүүлхэ талаар манай түрүүшүүл ехэ эршэтэйгээр ажаллана. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, hаалишан Ешин-Хорло Дондоковна Цыденова, hаалишан Цырен-Дулма Бадараевна Нимаева болон бусад мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ ябана. Үнеэдээ үдэр hунигүй бэлшээхэ, hүеэ сэбэрээр, гашалгангүйгөөр тушааха талаар бүхы хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ.

Табан жэлэй туршада гүрэндэ 1021 центнер ноохо худалдаха түсэб август hарада дүүргэгдэхэ юм. Мүнөө хонидой ноохо хайшалха хүдэлмэри түлэг дундаа. Томодхогдоhон пунктда 45 машинка хүдэлгэгдэжэ, үдэртөө нэгэ отарын хонидой ноохон хиргагдана. Бүхыдөө энэ жэлдэ 6650 томо хонид хайшалагдаха байна.

Колхозоймнай гэшүүд, hургуулиин ахалагша классай hурагшад хонидой ноохо түргэнөөр, hайнаар хайшалжа, абахын түлөө социалис мүрысөөндэ жагсанхай. Колхозой правлени, партком хайшашадай социалис мүрысөөнэй, ажалай түлөөhэнэй гуримуудые тодорхойлжо, олоной анхаралда табяа. Шадабаритай бэрхэ хайшашад үдэртөө 50—60 хонидой ноохо хиргана. hурагша Виктор Леонов үдэртөө 38—40 хонидые хиргажа, залуушуулай дунда эрхимлэбэ.

Зундаа малай шэгнүүр ехээр нэмээхэ, гүрэндэ тарган, хүндэ шэгнүүртэй мал тушааха гэжэ колхозоймнай олон малшад эрмэлзэнэ. Гүрэндэ тушаагдаха малай хоёр гүүртэ hайн бэлшээридэ үдэр hунигүй адуулагдана. Колхозой бэрхэ малшан Семен Петрович Хайнацкий үнгэрhэн июнь hарада шахамалнуудайнгаа шэгнүүр дундаа зэргээр үдэртэ 900 граммаар нэмээжэ шадаа. Мүн эмэ хашарагуудые адуулдаг дүршэл ехэтэй малшан Энхэ Батуев малайнгаа шэгнүүр сүүдхэдэ 800 граммаар нэмээгээд байна. Бэлшээн таргалуулагдаhан мал намартаа шахалганда табигдажа, тобир тарганаар гүрэндэ тушаагдаха юм.

Колхозой правлени, партийна комитет энэ жэлдэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа табина. Юуб гэхэдэ, шэнэ, арбадахи табан жэлэй эхиндэ алхасаяа хурдадхаха, партиингаа XXV съездын хүндэлэлдэ ажалай түрүүшын бэлэг бариха хэрэгтэй болохо бшуу.

Тиимэhээ энэ жэлдэ тэжээлэй ургамалнууд хэзээ хэзээнэйхиhээ ехэ таригдаа, тэндэ наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэ горитой оруулагдаа. Мүн сабшалан hайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Энэ жэлдэ горох-обёосой холисо 230 гектарта, кукуруза —230, наран сэсэг 162 гектарта таригдаад, hайнаар харууhалагдажа байна.

Эдэ бүгэдын ашаар мүнөө түсэбhөө үлүү 3 ... центнер үбhэ, 400 то... наж, 2 мянга гаран ... силос бэлэдхэхэ зори... бяад байнабди. Тэж... лэдхэхэ машина, ... нүүд түгэс бэлэн бол... ной. Июлиин 15-hаа ... дөө жэгдэрэн орогдо... шэ.

Табан жэлэй түсэб... hоо урид дүүргэхэ, ... гаа XXV съездые ... амжалтаар угтаха гэ... рысөөн колхознигууд... да үргэнөөр дэлгэржэ... Тиимэhээ энэ мүры... дүн ходо гаргажа, түр... лые али болохоор ури... ха гэжэ бидэнэр ор... бди. Колхознигууд... hанаhандаа хүрэжэ, ... hанаа абаха байhанда... дахаар.

Д. ЦЫБИКЖА...
Загарайн аймагай ...
Марксын нэрэ...
колхозой түрүү...
Б. ДУЛМАЖА...
колхозой партк...
секре...

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэриие бэелүүлхын түлөө

ТЕХНИЧЕСКЭ ШЭНЭ ДЭБЖЭЛТЭ ТЭЭШЭ

Партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев байгша оной февраль соо Советскэ Союзай уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёолшодто эльгээhэн амаршалга дотороо тэдэнэй ажал үндэрөөр сэгнэhэн байна. Ухаалан зохёогшод болон уралан нарижуулагшадай эдэбхи үүсхэл ба совет арадай габшагай ажал хадаа ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ ехэ болгохо, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар hайжаруулха шэнэ арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ гэжэ тэмдэглээ.

Энэ амаршалга республикымнай предприятинуудай коллективүүдтэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байна. Шэнэ юумэ үүсхэгшэд парти, правительствын тэдээн тушаа хандуулдаг анхаралые үндэрөөр сэгнээд, харюудань бүри эдэбхитэй hайнаар ажаллаха, техническэ дэбжэлтэ туйлаха хэрэгтэ бэлиг шадабаряа зорюулха байhанаа мэдүүлhэн юм.

Шэнэ юумэ үүсхэгшэд табан жэлэй туршада ухаалан зохёолгын, уралан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, экономическа ашаг үрэ абаха талаар хараалhан даабаряа дүүргээ hэн. Техническэ зохёон байгуулхы ажалда хүдэлмэришэд, инженер, технигүүдые, алба хаагшадые олоор хабаадуулhанай, ухаалан зохёолгын, уралан нарижуулгын хэрэгэй ашаг үрэ дээшэлүүлhэнэй ашаар табан жэлэй даабари дүүргэгдэhэн юм.

Энэ даабаряа болзорhоонь урид дүүргэhэн эдэбхитэйшүүлэй коллективүүд шэнэ уялга абаа. Жэшээлхэдэ, Буряадай барилгын управлениин 162-дохи оньhожоруулагдамал нүүдэл колоннын уралан нарижуулагшад урдань хараалhан 30 мянган түхэригэй орондо 50 мянган түхэригэй алмалта үгэхэ дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гэжэ хараалаа. «Бурятцелинстрой» трестын 590-дэхи оньhожоруулагдамал нүүдэл колоннын эдэбхитэйшүүл техническэ зохёол байгуулхы ажалда олон хүдэлмэришэдые хабаадуулха гэжэ шиидэhэн юм. Энэ зорилгоор харуулан ойлгуулха агитаци hайжаруулха, ВОИР-ай хүдэлмэри тухай бюллетень гаргаха, тематическа түсэб зохёохо, уралан нарижуулагшын булан эмхидхэхэ байна. Колоннын эдэбхитэйшүүл зохёон байгуулхы ажалаа hайжаруулаа. Нёдондо жэлэйхиhээ hураггүй олон дурадхалнууд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнэ.

Геологическа управлениин түбэй лабораторидо уралан нарижуулгын ямар ажалай хэгдэhэниинь квартал бүхэндэ балл тоололгын гуримаар элирүүлэгдэдэг болоо. Тэдэнэй социалис мүрысөөнэй үрэ дүн гаргахада, хэр олон хүнэй техническэ зохёон байгуулхы ажалда хабаададаг байhаниинь, хэр аша туhатай дурадхалнуудые нэбтэрүүлhэниинь хараада заабол абтана. Лабораториин хүдэлмэрилэгшэд уралан нарижуулгын эрхим дурадхалнуудай суглуулбари толилон гаргажа, тэдэнтэй адлирхуу үйлэдбэритэй РСФСР-эй бусад предприятинуудта эльгээдэг юм. Уралан нарижуулагшад А. Бокаревой, Ф. Калашниковай, О. Куценкын, Г. Павловагай үйлэдбэридэ нэбтэрүүлhэн дурадхалнууд ондоо предприятинуудта абтаа. Лабораториин эдэбхитэйшүүл табан жэлэй туршада уралан нарижуулгын 66 мянган түхэригэй жаса байгуулха гэhэн социалис уялгаяа hайнаар дүүргэнэ. Урдань абаhан уялгаар 50 мянган түхэригэй жаса байгуулхаар хараалагдаhан юм.

Ухаалан зохёгшод, уралан нарижуулагшадай hүбэлгэн ухаагаа, уран гараа гарган ажаллахада, үйлэдбэриин олон шухала асуудал амжалтатайгаар шиидхэгдэнэ. Хоринин леспромхозой эдэбхитэйшүүл механизмуудые миин байлгаха саг горитой ехээр хороожо шадаа. Мүн бар хүсөөр хэгдэдэг ажал оньhожоруулха дурадхалнуудые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлээ. Тэдэнэр табан жэлэй түгэсхэхы энэ жэлдэ эдэбхи үүсхэлээ дээшэлүүлжэ, жэлэй эхиндэ абаhан социалис уялгаhаа 12 процентээр үлүү ехэ алмалта үгэхэ дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гэжэ оролдоно. Тэдэнэй хэлэhэн үгэ ба бодото хэрэгынь хоорондо ехээр алгасанагүй. Токарь А. Спиридонов, механик А. Гаврилов, бригадир Р. Данилов, жолоошон С. Елистратов машинануудай шухала хэрэгтэй детальнуудые өөhэдөө бүтээжэ, техникэ hаадгүйгөөр хүдэлгэхэ арга хангаа.

Элхиин авто-заhабарилгын заводой уралан нарижуулагшад дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаад, тэрэнээ дүүргэхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэдые хабаадуулна. Энээнэй ашаар олон хүдэлмэришэд уралан нарижуулгын ажалда хабаадалсадаг болоо. П. Шитин, Я. Афанасьев, Е. Герасимов гэгшэдhээ бүридэhэн эдэбхитэйшүүлэй бригада нэгэ кварталай туршада уралан нарижуулгын 3 дурадхал нэбтэрүүлhэн байна.

Заводой цех бүхэнэй коллектив техническэ дэбжэлтэ туйлаха арга боломжоёо хаража үзөөд, социалис уялга абаhан юм. ВОИР-ай заводой совет консультаци үгэхэ пункт ба ниитын патентнэ бюро эмхидхээ. Техническэ зохёон байгуулхы ажалые бүри эдэбхитэй болгохын тула уралан нарижуулагшадай hургуули эмхидхэхэ гэжэ хэлсэhэн байна. Залуу уралан нарижуулагшад энэ hургуулида hуралсажа, hүбэлгэн ухаагаа ямар асуудалда зорюулха тухай, дурадхалнуудые оруулха, бүридэлдэ абаха гуримтай танилсаха юм.

Ухаалан зохёолгын, уралан нарижуулгын дурадхалнуудые хэрэглэхэ бүхэсоюзна ниитын харалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байhан нарин сэмбын комбинадай хүдэлмэрилэгшэд техническэ зохёон байгуулхы ажалда бүри олоороо хабаадалсадаг боложо байна. Уралан нарижуулгын ажалда hайн үрэ дүн харуулhан коллективүүдые урмашуулха, цехүүдэй хоорондо социалис мүрысөө эмхидхэхэ, техническэ документаци бэлдэхэ, дурадхалнуудаа үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэнь туhаламжа үзүүлхэ хэмжээн хараалагдажа, бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байна.

Тимлюйн цементын заводой коллектив хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ зорилго бэелүүлхэдээ, нэгэ гол шэглэл баримталдаг юм. Тэрэнь юуб гэхэдэ, продукциин шанар болоно. Энэ асуудал шиидхэхэ гэжэ бүхы коллектив оролдоно. Эдэбхитэйшүүлэй бригаданууд, олон уралан нарижуулагшад энэ тэмсэлдээ hайн үрэ дүн туйлана. В. Миронов, Е. Нечаев, С. Гаников гэгшэдhээ бүридэhэн уралан нарижуулагшадай бригада үйлэдбэриин нэгэ тон шухала асуудал шиидхэжэ шадаа. Тэдэнэр эрьелдэдэг пеэшэнэй холодильнигай нэгэ узел бэхнжүүлжэ, пеэшэнhээ гарадаг клинкер түргэнөөр хүргэхэ арга олоо. Энээнэй ашаар клинкерэй шанар hайжаруулагдаhан, маркань дээшэлhэн байна. Заводой эдэбхитэйшүүл сульфатна бэхи, портлан-цементhээ гадна, ондоо маркын цементдэ эрхим шанарай Гүрэнэй тэмдэг абаха зорилготой. Тэрэнээ бэелүүлхын тула түгэсхэхы жэлдэ дээшэлүүлэгдэhэн уялга абаа. Энэ жэлдэ 80 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэ үгэхэ дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, заводой хүдэлмэришэн бүхэнэй долоодохи хүн бүхэниие техническэ зохёон байгуулха ажалда хабаадуулхаар хараалагдаhан.

Улаан-Үдын кондитерскэ фабрикын коллектив урдань абаhан уялгаяа шэнэлбэ. «Инженер, техник бүхэн — уралан нарижуулагша» гэhэн уряа эндэ соносхогдоо. Эдэбхитэйшүүлэй бригада цех бүхэндэ эмхидхэгдээ. Эдэ бригаданууд тематическа түсэбөөр хараалагдаhан техническэ зорилгонуудые шиидхэхэ үүргэтэй юм.

Республикымнай шэнэ юумэ үүсхэгшэд зохёон байгуулхы ажалаа hайжаруулха, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, уралан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, энээнэй ашаар шэнэ социалис уялгануудаа дүүргэхэ гэжэ оролдоно.

Н. МАЛЬЦЕВ,
ВОИР-ай областной соведэй түрүүлэгшэ.

РОСТОВСКО ОБЛАСТЬ. Эндэхи Сальска р... до эгээл түрүүлэн «Гигант» совхоз гүрэндэ ... тушаалгаяа эхилбэ. Шэнэ ургасын таряан та... ряагүй урасхалаар эндэхи поли дээрэhээ Труб... элеваторта абаашагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Элеваторай хүдэлмэриш... Перцева «Гигант» совхозhоо ерэhэн ороохоно... нарые шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохрон...

ХЭЖЭНГЫН АЙМАГТ...

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ НЭГЭН

Хэжэнгын аймагай хоёр зуу гаран hаалишад соохоо Чисаанын совхозой Михайловскын hаалишан Матрена Иннокентьевна Павлова түрүүлжэ ябана. Энэ нүхэрнай байгша оной февраль hара соо юhэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб дүүргээ hэн. hаяхан Матрена Иннокентьевна 1975 ондо hү ехээр haaxa социалис уялгаяа дүүргэбэ. Тиигэжэ энэ түрүү hаалишан 25,3 тонно hү hааба. Энээниие тоолоод үзэхэдэ, байгша оной зургаан hарын туршада үнеэн бүхэнhөө 1877 килограмм hү hааhан болоно. Энэ дүн хадаа аймаг соохи эгээл hайн дүн болоно.

ЕХЭ АМЖАЛТА

«Первомайский» совхозой хүдэлмэришэд юhэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түрүүшын хахадта ехэ амжалта туйлаа. hү hааха хахад жэлэйнгээ түсэбые 129 процент, гүрэндэ hү тушааха даабаряа 119 процент дүүргэhэн байна.

Мүн энэ совхозой малшад мяха тушааха түсэбөө ... жалтатайгаар дүүргэ...

Ажахы дотор дэ... социалис мүрысөөндэ ... шад Акулина Гусева, ... кия Яковлевна, Любов... лова, хонишод-зуутан ... жимидык Бадмаева, ... жап Жамбалова шалг...

ЭХЭ-ГЕРОЙНУУДЫ... АМАРШАЛНАБДИ

СССР-эй Верховно ... дэй Президиумэй 1975 ... мартын 24-дэ гаргаhа... зай ёhoop Ушхайта то... гэрэй эзэн эхэнэр Ды... Жамбаловна Галданов... жэнгын совхозой хо... Нина Сампиловна Са... Загаhатын совхозой ... мэришэн Дарижап О... на Сангитова, Хэжэн... хоной гэрэй эзэн эхэ... залия Дондоковна Цыр... жиева гэгшэд «Эхэ-Г... гэhэн үндэр нэрэ з... хүртэбэ.

Олон үхибүүдтэй э... нэрнүүдые хани халу... амаршалжа элүүр ... зол жаргалые хүсэе!

Г. МОНКЕТ...

Намаг хатаана

«Восточные Саяны» колхозой ажалай ветеран, Эсэгэ оронoo хамгаалгын дайнда хабаадаhан Базар Сыбикович Тулаев амаралтада гараhаншье hаа, гэртээ амар hуужа шададаггүй. Үндэр наhатай болобошье, тэрэ 1969 онhоо Хойморой намагые хатаажа, сабшалан болгожо, үбhэ ногооной үндэр ургаса хуряаха гэжэ шиидэhэн юм.

Эгээн түрүүн Базар Сыбикович даажа абаhан газар дээрээ гарасануудые түхеэрбэ, болдогуудыень отолжо жэгдэрүүлбэ, сабшалангаа борнойлбо. Эдэ бүхы ажалдань колхозой түрүү механизатор Д. О. Малзуров болон бусад ажалшад туhа хүргэдэг hэн.

Тиигэжэ үнгэрэгшэ ондо нүхэр Тулаевай даажа абаhан 50 гектар сабшалангай гектар бүриhөө 19 центнер үбhэн абтаба. Иимэ ургаса хуряаха ушар Хойморто урдань үзэгдөөгүй юм.

Энэ үбэлдөөшье Базар Сыбикович миин hуугаагүй. Тэрэ 5 комсомол хүбүүдтэй 198 метр утатай модон хүүргэ түхеэрээ. Сабшалан дээрээ ходо ажаллажа, үндэр ургасын hуури табинхай.

И. ФЕДОРОВ.
Түнхэнэй аймаг.

АНХАРАГТЫ, ШЭНЭ АРГА

ҮРЭЖҮҮЛГЫН ШАНАР hАЙЖАРН...

Искусственна аргаар мал үрэжүүлхэ гээшэ адууhа малай тоо толгой олошоруулха хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэдэг. Тиимэhээ искусственна аргаар үрэжүүлгые гуримшуулха, шэнэ аргануудые бэдэрхэ, тэдэнээ ажахынуудта үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гээшэ зооветеринарна мэргэжэлтэдэй уялга мүн.

Мүнөө республикын ажахы бүхэндэ хэдэн олон техник-үрэжүүлэгшэд хүдэлнэ. Эдэнэрэй олонхинь тусхай мэргэжэлгүй, ажалай дүй дүршэлгүй байна. Энээнhээ боложо, үрэжүүлгын шанар муудана. Экономическа талаhааншье абажа харахада, тэдээндэ ехэ салин түлэгдэнэ гээшэ.

Тиимэhээ яажа олон мал hайн шанартайгаар үрэжүүлхэб гэhэн зорилго мүнөө сагта табигдаха ёhотой болоно. Энэ зорилгые Сэлэнгын совхозой зооветеринарна мэргэжэлтэд мүнөө хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ эхилhэн байна. Тус совхозой ганса веттехник-үрэжүүлэгшэ Н. Я. Кулаковой ажал хүдэлмэриин дүй дүршэл hонирхолтой. Хамтадаа 700-гаад үнеэдтэй хэдэн фермэ Кулаковто даалгагданхай. Тэрэ үглөөгүүр эртэ бүхы фермэнүүдээ эрьедэг. Үсэгэлдэр үдэшэниинь үрэжүүлэгдэhэн үнеэдээ шалгаха, үрэжүүлгэдэ орохо үнеэдые бэдэрхэ хэрэгтэй. Зүгөөр тэдэнiие элирүүлхэнь үшөө эртэ. Тиимэhээ үдэ багаар үрэжүүлгэдэ орохо үнеэд дахинаа илган тэмдэглэгдээд, үдэшэниинь ерэжэ, тэдээндээ түрүүшын үрэжүүлгэ хэнэ. Түрүүшын үрэжүүлгэдэ ороhон бүхы үнеэдэйнь 85,3 процентнь ороондо ороно. Бэшыень хоёрдохёо үрэжүүлхэ баатай бологдоно.

Энэ совхоз үрэжүүлгын томодхогдоhон пунктгай юм. Үрэжүүлэгшэ Н. Я. Кулаков фермэнүүд дээгүүр ябахадаа ветеринарна ариг сэбэрэй эрилтын ёhoop урид бэлдэгдэhэн үрэжүүлгынгээ хэрэгсэлнүүдые тусхай чемодан соо абажа гарана. Үрэжүүлэгшэ даалгагдаhан фермэнүүдээ үдэр соо эрьежэ үрдихэ аргатай болоно. Иигэжэ хүдэлхэ гээшэ малай үрэжүүлгэдэ шэнэ арга болоно. Фермэ бүхэндэ үнеэнэй хэдыдэ үрэжүүлэгдэhэн, хэдыдэ тугаллаха тухай тусхай календарь үлгөөтэй юм. Үрэжүүлэгшэ үдэр бүхэнэйнгөө ажаглалтануудые ба хэhэн хүдэлмэреэ тэрээн дээрэ тэмдэглэдэг.

Хоёрдохёо үрэжүүлхын урда тээ, үнеэнэйнгээ хээлитэй бэшыень шалгаха шухала.

Үрэжүүлэгшэ Н. Я. Кулаковой дүршэлые бусад ажахынуудта хэрэглэдэг болохо... на. Энэ арга хэрэглэдэг ... hон ажахынуудта 8200 ... дые ойролоо 12 техни... жүүлэгшэд үрэжүүлжэ ... Иимэ арга хэрэглээгүй ... да 50 гаран хүн техни... жүүлэгшэдээр ажаллажа... hан юм. Хэды ехэ сали... hэн алмагдааба гээшэб!

Тиимэhээ hаалиин ... фермэтэй ажахынуудта ... ник-үрэжүүлэгшээр шад... тай бэрхэ нэгэ мэргэ... табяад, шэнэ аргаар үрэ... гэ хэхэ саг ерээ гэжэ ... дана.

И. БОЧКАР...
зоотех...

«СОЮЗ» БА «АПОЛЛОН» ГЭҺЭН ПРОГРАММА БЭЕЛҮҮЛЭГДЭЖЭ ЭХИЛБЭ!

БАЙКОНУР КОСМОДРОМҺОО ХЭГДЭҺЭН РЕПОРТАЖ

Июлиин 15. Энэ үдэр замбуулинай дайдые шэнжэлгэдэ шэнэ хуудаһан нээгдэбэ. Совет болон Америкын «Союз» ба «Аполлон» гэдэг онгосонууд ниидхүүлэгдэбэнь. Тиин энээгээр Газарые тойрон дабшадаг замда жолоодогдодог уласхоорондын шэнэ комплекс түрүүшынхеэ байгуулагдаба. Энэ ушарые бүхы хүн түрэлтэн баяртайгаар, найдалтайгаар хүлеэн абажа байна. Ушар юуб гэхэдэ, амгалан байдалай зорилгоор уласхоорондын научно-техническэ хамсаанай замда тодорхой алхамууд хэгдэхэнь шуу. Замбуулиндашье, газар дээрэшье хүнэй хүсэлэл оролдолго болон оюун бэлигүүд ниилэн тааралдажа, энь арадуудай аша туһада зорюулагдаха ёһотой!» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй онсолон тэмдэглэһэн үгэнүүд энэ ниидэлгээр бодото дээрээ бэелүүлэгдэхэнь.

Ниидэлгын эхилтэр табан саг үлэнхэй. Байконурай үргэн уужам тала дээрэ 50 метр үндэртэй замбуулинай асари томо аранга харагдана, тэрээн дээрэнь «Союз-19» гэһэн онгосо мантайнаа. Томоор харагдаһан түрэн наран, асари томо ракета, тэдэниие ниидэлгэдэ бэлэджэ байһан хүнүүд. Энэ онгосын дээрэнь тодороһон аржагар мачтанууд, тэдэнэй үндэр дээрэ үргэгдэһэн улаан туг — эдэ бүгэдэ хабтар гоё һайханаар харагдана.

Онгосо ниидүүлхэ талмай дээрэ тон даруу номгон, дулаан худэлмэриин байдал харагдана. Онгосо туршаха хүнүүдшье, мүн тэрэниие ниидүүлхэ хүнүүдшье тон ехэ харюусалгатайгаар ажаллажа байһаниинь тэдэнэй дээрэһээ харагдана.

Ракетно - замбуулинай комплекс ниидэлгэдэ бэлэн болобо гэжэ шиидхэбэри ниидэлгэ хүтэлбэрилэгшэд мэнэ даран баталан абаба. «Союз» гэжэ замбуулинай 19-дэхи онгосо 15 час 20 минутада ниидэхэнь. «Союз» — «Аполлон» гэһэн программын туршалгада хабаадагшад — летчик-космонавтнууд Алексей Леонов болон Валерий Кубасовые комплекс Газарые тойроһон замда ниидхүүлэн гаргахань. Алексей Леонов болбол мүнөөдэр бэелүүлэгдэхэеэ байгаа энэ туршалга тээшэ түрүүшынгээ алхамые 1965 оной мартда хэһэн байна. Тиихэдэ тэрэ «Восход-2» гэһэн онгосоһоо гаража, анха түрүүшынхеэ замбуулин доторо сүлөөтэйгөөр тамаран ябажа үзэһэн байна. Тэрэ үдэрнүүдтэ, арбан жэлэй урда тээ түрүүшын ракетно-замбуулинай системэнүүдые ахамад конструктор академик С. П. Королев энэ туршалгые сэгнэхэ зуураа, иигэжэ мэргэнээр тэмдэглэһэн байна: «Замбуулинда гараһан космонавт бүхы заһабарилга, үйлэдбэрилгын хүдэлмэринүүдые, тэрэ тоодо гагналгыешье хэжэ шадаха ёһотой... Мүн тэрэнһээ гадна, нэгэ онгосын нүгөөдэдөө туһаламжа үзүүлхэ байдал ушаржа болохо гэжэ бидэнэр хараадаа абаха ёһотойбди».

Хэсүү байдалда ороһон онгосодо туһаламжа үзүүлхэ түхеэрэлгые туршалга намда даалгагдаха юм гэжэ Алексей Леонов тиихэдэ һанаагүй байгаа. Мүн Леоновой ниидэһээр табан жэл үнгэрһэн хойно конструкторска бюрогой инженер Валерий Кубасов замбуулинай түрүүшын электро-гагнууршан болохоб гэжэ мэдээгүй байгаа ёһотой. «Союз-19» онгосын бортинженер «Союз» — «Аполлон» программада хабаадахадаа, металлнуудые хайлуулха ябадалда шэгнүүргүй байлга ямар нүлөө үзүүлхэб гэһэн шэнжэлгэ бэелүүлэлсэхэ юм.

Онгосын ниидэтэр дүрбэн саг үлэбэ. Алексей Леонов болон Валерий Кубасов ниидэлгын урда тээхи медицинскэ шалгалта гараба. Бэенүүдынь тон һайн. Тиигээд удангүй летчигуудта замбуулинай «хуяг дуулгануудые» үмдэхүүлхэ байна.

Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ космонавтнуудые бэлдэлгын түбэй начальник авиациин генерал-майор Г. Т. Береговой иигэжэ хөөрэнэ:

— Гуша гаран һарын туршада энэ ниидэлгэдэ эдэбхитэй бэлэдхэл хэгдэһэн байна. Тэрэ сагһаа мүнөө ниидэлгын эхилтэр хэдэхэн саг үлэбэ. Үнгэрһэн хоёр хахад жэлэй туршада теоретическэ занятинууд болодог, онгосые ябуулха түхеэрэлгые эзэмшэхэ талаар болон нэгэ онгосоһоо нүгөөдэдэ оролгоор һорилгонууд хэгдэдэг байһан юм. Англи хэлэ үзэлгэдэ, замбуулинай замда совет болон американ шэнжэлэгшэдэй бэелүүлхэ эрдэм ухаанай туршалгануудта ехэ саг зорюулагдаа. Экипажай гэшүүн бүхэн эрдэм мэдэсээ улам дээшэлүүлхэ, дүй дүршэлөө баяжуулха хэрэгтэ 2 мянган шахуу һуралсалай саг гаргашалһан байна. Тиин космонавтнууд ниидэлгэдэ эрхим һайнаар бэлдээ.

— Энэ ниидэлгэ гээшэ гансал замбуулинай шэнжэлгэдэ оруулалта болохо бэшэ, харин арадуудай хоорондын хани барисаае бэхижүүлгэдэ замбуулин шэнжэлэгшэдэй туһа нэмэри болохо юм гэжэ совет космонавтнуудые ниидэлгэдэ бэлдэлгын хүтэлбэрилэгшэ авиациин генерал-лейтенант В. А. Шаталов нэмэжэ хэлэнэ. Космонавтнууд энэ агууехэ хэрэгтэ бүхы эршэ хүсэеэ, эрдэм мэдэсээ болон Эхэ орондоо инаглан дурлалгын абьяасые зорюулжа байна, зорюулхашье юм.

Ниидэлгын эхилтэр гурбан саг үлэбэ. Наран үни хада шанха дээгүүр гаранхай. Ниидэлгын эхилхэ газарта ажабайдал нарин графигаар ябажа байна. Часай стрелкэнүүд Москвагай 12 час 30 минута харуулба. Ракетын захада ниидэлгые хүтэлбэрилэгшэд дүтэлэн ошоно. Эдээнтэй хамта шахуу тэндэхи талмай дээрэ автобус ерэжэ зогсобо. Тэрээн сооһоо космонавтнууд гарана. Тэдэнэр скафандр болон гермошлемүүдые үмдэнхэй. СССР-эй герб болон Соведүүдэй ороной улаан мүшэтэй туг һүлдэ тэмдэгүүд элеэр харагдана.

Полковник Леонов «Союз» гэжэ замбуулинай онгосын экипажай Америкын «Аполлон» гэдэг замбуулинай онгосотой хамтын ниидэлгэ хэхэ программа бэелүүлхээр бэлэн байһан тухай ниидэлгые хүтэлбэрилэгшэдтэ элидхэнэ.

Тиигээд удаань эрдэмтэд, конструкторнууд, мэргэжэлтэд, космонавтнууд экипажые тэбэринэ. Гүн зүрхэнэй гар барилсаан, һайн һайханиие хүсэһэн үгэнүүд.

Алексей Леонов болон Валерий Кубасов тэдэниие «Союз» дээрэ гаргаха лифтын дэргэдэхи талмай дээрэ гарана. Онгосын командир талмайн захада ерэжэ, гараа үргэн, анхаралтай байхые гуйна. Бидэнэр Эхэ оронойнгоо энэ харюусалгата даалгабарие дүүргэхын тулада бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсэ болон дүй дүршэлөө зорюулхабди гээд тэрэ экипажай зүгһөө Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедые, Советскэ правительство болон совет арадые найдуулба.

Тэндэ суглараршад халуунаар альга ташана. Тэндэ байһан олон хүнүүд урдань Юрий Гагаринние, Герман Титовые замдань үдэшэһэн, мүн Леонов Кубасов хоёрые үдэшэлсэһэн байгаа. Тус космодром дээрэ минии үнинэй танидаг болоһон инженер Аркадий Ильич Осташев үдэшэгшэдэй дунда байлсана. Тэрэ мэнэ һаяхан ракетын оройһоо буужа ерээд байна.

— Бүхы түхеэрэлгэнүүдые туршалга ямаршье ажаглалтагүйгөөр үнгэрөө. Онгосо экипажые хүлеэн абахаар бэлэн, — гэжэ минии абяагүй асуудалда тэрэ харюусана.

Ниидэлгын эхилтэр хоёр саг үлэбэ. Алексей Леонов болон Валерий Кубасов онгосо дотор орожо, хэлхеэ холбооной түхеэрэлгэ шалгана, мэргэжэлтэдэй зүгһөө һүүлшын зүбшэлнүүдые абана.

Дабшан ябаха ракетэһээ холо бэшэхэнэ, конструкторнууд болон инженернүүдэй тэгэн дунда СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент К. Д. Бушуев зогсоно. Тэрэ хадаа совет зүгһөө «Союз» — «Аполлон» проектын техническэ директорынь юм.

— «Союз» — «Аполлон» программада эгээ хэсүү бэрхэнь юун байхаб гэжэ, Константин Давыдович, Та һананабта?

— Дүрбэн тиимэ зүйл байха,— гэжэ эрдэмтэ харюусаба.— Эдэ юун бэ гэхэдэ, ниидэлгын эхин, хоёр онгосые холбуулан залгалдуулга, тэдэнэй хамтын ниидэлгэ болон Газарта бусажа ерэлгэ болоно.

— Теэд эдэ зүйлнүүд ямаршье жолоодогдодог ниидэлгэдэ хабаатай бэшэ аал?

— Тэрэ зүб. Совет-американ хамтын туршалгын амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхын тулада Газар дээрэ бүхы хэхэ юумэн хэгдэһэн шэнги. Гэбэшье замбуулин гээшэмнай гол шалгагша байна гэжэ таанар ойлгонот.

Ниидэлгын эхилтэр нэгэ саг үлэбэ. Часай туршада бэлэн болохо гэһэн соносхол космодром дээрэ зэдэлбэ. Ниидэлгэ хүтэлбэрилхэ Москва шадарай түбтэй холбоон тогтоогдобо. Советскэ Союзай зүгһөө ниидэлгые техническэ талаар хүтэлбэрилхэ техническэ наукануудай доктор, СССР-эй летчик-космонавт Алексей Станиславович Елисеев иигэжэ мэдээсэбэ:

— Манай бүхы албанууд ажалдаа бэлэн. Ниидэлгын эхилхые тэсэжэ ядан хүлеэжэ байнабди.

— Манай эндэ бүхы хүдэлмэри графигай ёһоор ябажа байна гэжэ Байконурһаа харюусаба. Тогтоогдоһон болзор соо ракетэ ниидхүүлэгдэхэ.

«Союз-19» гэжэ онгосын замдаа гараһан хойно ниидэлгые хүтэлбэрилхэ Москвагай түбэй мэргэжэлтэд Байконурай ракетчигуудһээ эстафетые дамжуулан абаха юм. Театрай зал мэтэ тэндэхи ехэ зал дотор хэдэн зэргэ телевизорнүүд тодхогдонхой гэжэ би мэдэнэб. Тэдэнэй экрануудта замбуулинай онгосо харагдана. Дүй дүршэлтэй операторнууд космодромһоо ороһон мэдээсэл бүхэнэй хойноһоо адаглана.

Ниидэлгын совет түб Америкын түбтэй, тусхайлбал, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэ Питер Франктай найдамтай холбоотой.

Бидэнэр ниидэлгын талмайһаа гарабабди. Ажаглалтын тусхай пунктда бидэнэр байха ёһотойбди. «Интеркосмос» гэжэ соведэй түрүүлэгшэ, академик Б. Н. Петров, СССР-эй летчик-космонавтнууд В. А. Шаталов, Г. Т. Береговой, Г. С. Титов, В. Ф. Быковский гэгшэд, мэргэжэлтэд, эрдэмтэд эндэ байлсана. США-һаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Уолтер Дж. Стессел гэгшэ, СССР-эй МИД-эй түлөөлэгшэд эндэ байлсана. Бидэнэр эндэ боложо байһан ажалые таһалгаряагүй харанабди. Корабль болон тэрэнэй экипаж телевизорэй экранда харагдана, мүн динамигаар соносхолнууд дуулдана. Тиимэһээ замбуулинда хэгдэхэ хүдэлмэриин эхиндэхи һүүлшын минутануудые элеэр мэдэрнэбди.

Ниидэлгын эхилтэр минута үлэбэ. Газар дорохи бункерта ракетын ниидэлгые хүтэлбэрилхэ мэргэжэлтэд байна.

— Би — «Заряб». Нэгэ минутын бэлэдхэл соносхогдоо.

— Таниие ойлгооб. Минутын бэлэдхэл соносхогдоо,— гэжэ Алексей Леонов онгосо доторһоо харюусана.

Ниидэлгын эхиие хүтэлбэрилэгшын үгэнүүд соносоно. Яаралгүйгөөр, багахан забһартайгаар тэрэ командануудые үгэжэл байна.

— Түлхюурые — ниидэлгэдэ!

— Дренаж!

Тиигээд эгээл гол команда дуулдаба:

— Табилга!

Ракетын улань агшан зуура орьёлһон дүлөөр бүрхөөгдэнэ. Наранда гэрэлтэһэн энэ ракетэ сагаан болотороо халаһан һурша мэтээр манда үзэгдэнэ.

— Амжалтатай һайн ябагты! Зөөлэхэнөөр буугаарайгты!—гэһэн Анатолий Филипченко болон Николай Рукавишниковай үгэнүүд соносхоно. Тэдэнэр командна пунктһаа экипажтай холбоо бэелүүлнэ.

Улам шангадажа байгаа айхабтар хүсэтэй хүнхинөөн талын абяагүй байдал таһалдуулна. Олон миллион мориной хүсэтэй двигательнүүд эдэ секундануудай туршада хүдэлмэрилжэ эхилнэ. Тэдэнэй гол зорилго хадаа ракетые үргэжэ, онгосые дабшаха замдань гаргаха хэрэг болоно. 300 тонный шэгнүүртэй замбуулинай асари ехэ онгосо шэшэрэн доһолжо, сэнхир хүхэ огторгой өөдэ шиидэнгеэр дабшан шуумайба.

— Ниидэлгын 10 секунда! гэһэн операторай намдуу үгэнь дуулдана. Машина һайн ябажа байна.

— Борт дээрэхи байдал һайн, — гэжэ Алексей Леонов харюусана.

— Ниидэлгын 50 секунда. Машина тогтууритайгаар ябажа байна.

«Союз-19» онгосын ракетын үлүү болоһон шатануудые замдаа хаяһаар дабшаха замдаа гаратарнь секундануудтоологдоно.

— Ниидэлгын 500 секунда.

«Союз-19» онгосо дабшаха замдаа гаргагдаа.

Уласхоорондын жолоодогдодог ниидэлгэнүүдэй түрүүшынхинь эхилбэ гэжэ академик Борис Николаевич Петров тобшолон хэлэнэ. Энэншье зүйтэй. Газарые тойрон байгаа замбуулинай дайдые хүн түрэлтэнэй аша туһада, эб найрамдалай аша туһада хамтаараа эзэмдэхэ гэһэн хүсэлэл арадуудай дунда улам ехэ боложо байна бшуу.

А. РОМАНОВ,
ТАСС-ай тусхай корр.

«АПОЛЛОН» ГЭЖЭ ЗАМБУУЛИНАЙ ОНГОСО ТАБИГДАБА

ХЬЮСТОН. НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Совет-американ замбуулинай туршалга хэхэ программын ёһоор, «Аполлон» гэжэ американ онгосо июлиин 15-да Москвагай сагаар 22 час 50 минутада Канаверал хушуундахи Дж. Кеннедиин нэрэмжэтэ Замбуулинай ниидэлгэнүүдэй түбһөө табигдаһан байна. Томас Стаффорд (онгосын командир), Вэнс Бранд, Дональд Слейтон гэгшэдһээ бүридэһэн экипаж онгосые жолоодоно.

Түлхин гаргаха «Сатурн-IB» гэжэ хоёр шататай ракетэ энэ онгосые хараалагдаһан замдань дүтэрхыгөөр гаргаба. Замдаа гараһанайнгаа һүүлээр «Аполлон» түлхин гаргагша ракетын һүүлшын шатаһаа таһарһан байгаа.

Ниидэлгэ залан хүтэлхэ түбэй мэдээсэһэнэй ёһоор, экипажай гэшүүдэй бэе махабад һайн. Хабсаралгын замда гарахын тула хэдэн туршалгануудые бэелүүлхэ түхеэрэлгэнүүдээ шалгажа эхилбэ.

Июлиин 17-до Европо дээгүүр ниидэжэ ябахадаа, хоёр онгосын залгалдан холболдолго «Союз» — «Аполлон» гэжэ хамтын программын гол хубинь болоно. Хоёр сүүдхэ соо эдэ онгосонуудай хамтаараа ниидэхэ үедэ космонавтнууд нэгэнһээ нүгөөдэ онгосо руу орохо, хэдэн туршалгануудые хэхэ байна.

Совет-американ хамтын туршалгын манай хоёр ороной хоорондохи хани барисаае улам бэхижүүлхэ байһандань этигэн найданабди гээд Т. Стаффорд ниидэхынгээ урда тээ мэдүүлбэ.

Москвагай Лихачёвой нэрэмжэтэ автомобильна завод 8 тонно хүрэтэр ашаа шэрэхэ хүсэтэй шэнэ «ЗИЛ-133Г1» маркын ашаанай автомобильнуудые олоор бүтээн гаргажа эхилээ. Энэ автомашина 150 мориной хүсэтэй шэнэ мотоортой. Ашаа тээдэг кузовынь «ЗИЛ-130» автомашинынхида орходоо жэшээгүй ута болгогдонхой. Тиихэдэ кузовайнь платформо хүнгэнөөр абтагдадаг хабтагайнуудһаа хабсаргагданхай. Мүн эндэнь брезентээр тент татаха аранга һуулгагдаха юм. Энэ автомашинын бүхы системэ һайжаруулан наридхагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «ЗИЛ-133Г1» түхэлэй автомобиль.

ТАСС-ай фотохронико.

ҮШӨӨ НЭГЭ ШЭНЭ АВТОМОБИЛЬ

ЭРДЭМ, ТЕХНИКЫН ШЭНЭ ҺОНИН

США-гай ПРЕЗИДЕНТЫН ЭЛЬГЭЭҺЭН БЭШЭГ

США-гай президент Дж. Форд «Союз» болон «Аполлон» гэһэн замбуулинай онгосонуудай экипажнуудта бэшэгээр хандаа. Энээнһээ урагша хэзээшье хоёр ороной түлөөлэгшэд хамтаараа замбуулинай дайдада ажаһуугаагүй, хүдэлмэрилөөгүй юм гэжэ бэшэг соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Энэ болбол түүхэтэ ушар хэрэг мүн.

Хүн түрэлтэниие тойрон байгаа дайда дэлхэйе шэнжэлэн үзэлгэдэ хүн түрэлтэнэй хэжэ байгаа хүсэлэл оролдолгодо танай ниидэлгэ шэнэ шата болоно гэжэ бэшэг соо хэлэгдэнэ. Энээнһээ гадна Холбоото Штадууд болон Советскэ Союз иимэ шухала хэрэгтэ харилсажа шадаха байна гэжэ тус ниидэлгэ харуулаа. «Союз» — «Аполлоной» ниидэлгэ тухай гурбан жэлэй урда үгэеэ ойлголсоһонһоо хойшо экипажай гэшүүд, хоёр ороной эрдэмтэд болон мэргэжэлтэд нэтэрүү шангаар, үрэ ехэтэйгээр харилсан ажаллаһан байна. Тиигэжэ мүнөөдэрэй энэ ехэ үрэ дүнгүүд туйлагдаа. Танай хүсэлэл оролдолго болон танай жэшээ манай оронуудай саашанхи холбоо харилсаанда туһа боложо үгэхэ юм гэжэ би этигэнэб гээд бэшэгэй түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ. Зол жаргалтайгаар ниидэжэ, амжалта туйлахыень «Союз» болон «Аполлон» гэжэ замбуулинай онгосонуудай экипажнуудта Дж. Форд хүсэбэ.

(ТАСС).

Грузиин ССР. Харанхы һүнишье, шуургатай хүйтэндэшье, бүрэнхы манан соошье Батумиин далайн портын лоцманой катер корабльнуудые утган далайда гарадаг юм. Энэ порт манай ороной эгээл урда зүгэй далайн үүдэн болоно. Гансал энэ жэлдэ портдо Болгариин, Норвегиин, Польшын, Япониин, Англиин, Испаниин, Румыниин, Чехословакиин болон дэлхэйн бэшэшье олон оронуудай тугуудые намилзуулһан 500-аад суднанууд орожо гараа. Үндэр бүтээсэтэй оньһожоруулагдамал техникээр хангагдаһан энэ портын хүдэлмэришэд мүнөө эрхимээр хүдэлжэ байнхай. Эндэ далайн суднануудһаа сэхэ вагон уруу ашаа тээхэ шэнэ арга гүйсэд хэрэглэгдэдэг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Батумиин портын нефть ашаалдаг причалгүй участогта.

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ХҮГЖЭМЭЙ ХҮГЖЭЛТЭДЭ ГАБЬЯАТАЙ

Буряадай хүгжэмэй түүхэ тухай, үндэһэн һуури тухай хэлэхэдээ бидэнэр заатагүй ород хүгжэмшэд тухай дурдадагбди. Тэдэнэр манай үндэһэн хүгжэм хүгжөөлгэдэ, түрүүшын буряад хүгжэмшэдые, композиторнуудые хүмүүжүүлгэдэ, түрүүшын хүгжэмтэ зохёолнуудые бэшэлгэдэ нилээд ехэ хубитаяа оруулһан.

Тэдэнэй дунда бэлигтэй композитор, хүгжэмэй ажал ябуулагша Павел Михайлович Берлинскиие нэрлэнэбди. Буряадай хүгжэмтэ искусствын хүгжэлтэдэ П. М. Берлинскиин оруулһан хубита айхабтар ехэ.

Бэлигтэй хүгжэмшэн П. М. Берлинский 1909 ондо Эрхүү хотодо түрэһэн юм. Энэл хотодо хүгжэмдэ һуража эхилһэн. Ленинградай консерваторие Берлинский композициин ба фортепианын классуудаар дүүргээ бэлэй. Һүүлээрнь дирижированиин классаар Москвагай консерватори дүүргэһэн байна. Оюун бэлигтэй хүгжэмшэн оронойнгоо олон хотонуудта (Ленинград, Москва, Томск, Киров, Эрхүү) ажаллаа. 1929 ондо Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй нютагуудаар ехэ концертнүүдые харуулжа ябаһанайнгаа һүүлээр, энэ нютагуудай арадуудай үндэһэн хүгжэмөөр һонирхон Дээдэ-Үдэ ерэһэн юм.

Эндэ ерэһээр тэрэ айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Тэрэнэй хабаадалгатайгаар 1931 ондо республиканска хүгжэмтэ-театральна училищи нээгдээ. Эндэ Берлинский өөрөө багшалдаг, мүн мэргэжэл һайнтай кадрнуудые шэлэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг байгаа. Хүгжэмэй теориин багша Н. Н. Тихонов, композитор В. И. Морошкин тэрэнэй уряагаар ерэһэн байха юм.

Гушаад онуудай үеэр П. М. Берлинский хүгжэмэй студиин хоорые хүтэлбэрилжэ, соёлой институдай хүгжэмэй секциие даажа байгаа. Мүн гүрэнэй Буряад-Монголой хүгжэмтэ драмын театрта дирижероор, композитораар, хүгжэмэй таһагые даагшаар ажаллажа байгаа.

Арадай дуунуудые суглуулан шэнжэлгэдэ тэрэ тон ехэ анхарал хандуулдаг һэн. Хуур нотын дэбтэр хоёрые бэлдээд, тэрэ республикын бүхы аймагуудаар ябаа. Композиторай найман аймагуудаар ябаад ерэһэн тухай мэдээсэл «Буряад-Монголой Үнэн» газетын 1940 оной июлиин 6-най номерто бии. Дуунай аялгые тон бэлэхэнээр хадуун абажа шададаг П. М. Берлинский эгээл һайхан дуунуудай аялгые шэлэн, айхабтар зүбөөр бэшэжэ абаһан байдаг. Буряад арадай дуунуудай жанрнуудые тодоруулха талаар Берлинский эхи татагшадай нэгэн болохо юм. Гэбэшье тэрэнэй суглуулбари мүнөө болотороо хэблэгдээгүй байһаар.

1931 ондо Бургизда хэблэгдэн гараһан «Буряад хүгжэмэй байгуулгын, хүгжэм шэнжэлгын саашанхи хараа шэглэлнүүд» гэһэн статья дотороо Берлинский буряад хүгжэмэй хүгжэлтын замые тон зүбөөр уридшалан хэлэһэн байха юм. Берлинский энэ статья дотороо буряад арадай дуунуудай хүгжэмэй хэлэнэй онсо шанар тухай, зүүн, баруун буряадуудай дуунуудай илгаа тухай, үндэһэн хүгжэмшэдые бэлдэлгэ тухай. Арадай инструментнүүдэй ансамбль байгуулга тухай бэшэһэн байдаг. Тус статья дотор бэшэгдэһэн буряад хүгжэмэй хүгжэлтын программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ. Эндэ Берлинский шухала үүргэ дүүргээ.

1937 ондо «Музгиз» хэблэлээр гараһан «Монгол дууша хүгжэмшэн Ульдзуй Лубсан-Хурчи» гэһэн хүдэлмэри соогоо Берлинский эгээ түрүүшынхеэ монгол арадай хүгжэм шэнжэлһэн байха юм. Ульдзуй Лубсан-Хурчиһаа бэшэжэ абаһан 50 гаран дуунай аялга шэнжэлжэ үзөөд, буряад, монгол хүгжэмэй культурын дүтэрхы шэнжэ шанарнуудые тэмдэглээ.

Энэ үедэ Берлинский арадай дуунуудһаа үндэһэлһэн хэдэн олон зохёолнуудые бэшэһэн байна. Тэрэ тоодо республика дотор түрүүшынхеэ бэшэгдэһэн духовой оркестрэй наадаха «Буряад-Монгол темэдэ марш» гэһэн пьесэ (1933 он), хоёр скрипкэ, альта, фортепиано дээрэ наадаха «Хатархадаа» гэһэн арадай дуунай аялгаар найруулга (1931), скрипкэ ба фортепиано дээрэ наадаха монгол темээр сюитэ (1930), Д. Дашинимаевай үгэ дээрэ бэшэгдэһэн «Бүрэнхыһөө гэрэл тээшэ» гэһэн оратори (1932), «Доржи Банзаров» (1930), «Жаргал» (1940) гэһэн зүжэгүүдэй хүгжэм болоно.

«Баир» гэһэн хүгжэмтэ драма П. М. Берлинскиин зохёолнуудай дунда онсо һуури эзэлнэ. Энэ хүгжэмтэ драмада хүгжэм юрэл наадагдаа бэшэ, зүжэгэй удхые харуулха шухала арга болоно.

1938 ондо «Баирай» түрүүшынхеэ гүйсэдхэгдэһэнэйнь һүүлээр Берлинский зүжэгэй хүгжэмые улам һайжаруулха хүдэлмэри хээ, хүгжэмтэ номернуудыень олон болгоо. Иигэжэ эндэ олон ондоогоор гүйсэдхэгдэдэг, олон янзын 50 шахуу вокальна, инструментальна номернууд ороо. Тэрэ үедэ Свердловско консерваториин студент ябаһан Б. Ямпилов хэдэн номернуудыень бэшэһэн байна.

1940 оной октябрь һарада Москва хотодо болоһон Буряад-Монголой искусствын нэгэдэхи декада дээрэ «Баир» гэһэн хүгжэмтэ драма амжалтатайгаар табигдаа бэлэй. Аха дүү буряад арадай хүгжэмые хүгжөөхэ хэрэгтэ габьяатай байһанайнь түлөө совет правительство П. М. Берлинскиие «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнаһан байна.

П. М. Берлинский бэлигтэй бэрхээр оркестр эмхидхэдэг байгаа. «Баир» гэһэн хүгжэмтэ драмада оркестр зөөлэхэнөөр, гоё һайханаар наадаһан байха юм.

Буряад арадай хүгжэмэй дундаршагүй баян байһыень «Баирые» табилга харуулаа бэлэй. Буряад арадай дуунуудай аялгые шэнэдхэлгэдэ классическа хүгжэмэй арга боломжонуудые хэрэглэжэ болохо байһан тухай һанал эндэ үнэншэмөөр батадхагдаа. «Баир» хадаа үндэһэн оперын хүгжэлтын шухала шата болоһон байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ П. М. Берлинский Улаан-Үдэ хотодоо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ байгаа. 1940 ондо эмхидхэгдэһэн Буряадай АССР-эй композиторнуудай холбооной түрүүлэгшээр ажаллаа. Тэрэнэй ажал хүдэлмэриие республикын правительство үндэрөөр сэгнэжэ, 1943 ондо арадай артистын үндэр нэрэ зэргэ олгоо. 1946 онһоо хойшо композитор Москва хотодо. сэрэгэй оркестрнүүдэй дирижернуудай институдта ажаллаа. 1951 ондо доцент болоо. Гэбэшье Буряад оронтой холбоо барисаагаа таһалаагүй. Буряад темэдэ скрипкэ, фортепиано дээрэ наадаха пьесэ, духовой оркестрэй наадаха «Ёохор» гэһэн хатар, хэдэн дуунуудые зохёогоо.

Буряадай хүгжэмые хүгжөөхэ талаар Павел Михайловч Берлинскиин ябуулһан ажал хүдэлмэри сэгнэшэгүй ехэ. «Буряад хүгжэмэй түүхэдэ Павел Михайлович тухай алтан үзэгүүдээр бэшэхэ хэрэгтэй» гэжэ Д. Д. Аюшеевэй хэлэһэн үгэнүүд һанагдана.

О. КУНИЦЫН,
хүгжэм шэнжэлэгшэ.

НОМ УНШАНА ГҮШ?

Библиотекэгүй нютаг мүнөө хаанашье байхагүй. Зүгөөр библиотекын ажал ямараар табигданхайб? Олон юумэн энээнһээ дулдыдана ха юм.

Александра Владимировна Белягай Ново-Ильинск ерэхэдэнь, библиотекынь байра багашагшье һаа, газаа талаһаа гэмгүйхэнөөр харагдаба. Ажалтайнь дүтөөр танилсаад үзэхэдэнь, мүртэй ажал хэгдэдэггүй, ерэһэн хүнүүдтэ юрэл номуудые үгэдэг заншалтай байгаа. Тусгаар мэргэжэлгүй, арбадахиие дүүргэһэн басагадай библиотекын ажал мэдэхэнь ахирхан ааб даа. Тиимэһээ Александра Владимировна сошордоогүй, харин бүхы ажалыень тад шэнээр эмхидхэхэ, гуримшуулха зорилго табиба. Номойнь жаса бирагүйшэг, тиихэдэ байрань досоогоо уйтан. Ушар иимэһээ олониитэ уншагшадые мүнөө сагай эрилтын зэргээр хангажа шадахагүй байгаа бшуу.

Үдэр бүриингөө тэмдэглэл хэдэг дэбтэртээ иигэжэ бэшэһэн: «Айл бүхэндэ ном хүрөөгүй байна. Библиотекынгээ жасые шэнэ номуудаар баяжуулха, уншагшадтай хөөрэлдөө үнгэргэхэ шухала. Библиотекээ шэмэглэн гоёохо!»

Тэрэ гэһэнһээ хойшо Александра Владимировна Беляк айлһаа айл бүхэндэ ябажа, наһатайшье хүнүүдтэй, мүн һургуулиин үхибүүдтэй нилээд тэсэмгэйгээр, даруу зохидоор хөөрэлдэһэн байха юм. Ядахын сагта эшээгээдшье туршаа. Һургуулиин багшанарые энэ шухала хэрэгтэ хабаадуулсаһаниинь илангаяа һайшаалтай. Тиигэжэ хүнүүд библиотекэ тээшэ олоороо харгылдаг болоо һэн. Тиигэһээр библиотекэнь шэнэ байрада зөөжэ, хүдэлмэришэн тосхоной хүн зон нилээд баясаа бэлэй. Досоонь уужам, һаруул, ороходошье аятай зохид.

«Вагонно паркда ошожо, библиотекэдэмнай асарагдаһан шэнэ һонин номуудтай хүдэлмэришэдые танилсуулааб. Саг үргэлжэ библиотекэдэ ерэжэ байхыень уряаб. Үглөөдэрынь арбан долоон хүн ерээд, номуудые абажа ошоо»... Үдэр бүриин тэмдэглэлэй дэбтэрые уншахада, библиотекариин ажал элихэнээр харагдана.

Ажалаа хэжэ тухашарһаар, библиотекынгээ ажалые жэл бүхэндэ һайжаруулһаар байтарнь арбан хоёр жэл үнгэршоо. Энэ хугасаада Александра Владимировна Улаан-Үдын соёл-гэгээрэлэй училищи заочноор дүүргээ. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, нэгэшье үдэрынь миил хооһоор үнгэрөөгүй.

Дүй дүршэл, ажалай дадал гэжэ байгаад хэлсэхэ дуратайбди. Зүгөөр бүхы сэдьхэлһээ оролдожо хүдэлөөгүй һаа, ямаршье дүй дүршэл, дадал ерэдэггүй. Бүхы юумэн нэн түрүүн өөрһөөнь дулдыдана ха юм. Жэлнүүдэй ошохо тума Ново-Ильинскын библиотекэ «Эрхим ажалай библиотекэ» гэжэ дипломоор шагнагдаба. Нёдондо жэлдэ профсоюзна библиотекэнүүдэй хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, түрүүшын шанда хүртэһэн юм. Тиигээд ерэхэлээрээ, хүн зоной дунда номуудые олоор дэлгэрүүлдэг, хүмүүжүүлхы үүргыень тайлбарилан ойлгуулдаг хүнүүдэй ажал ёһотоор сэгнэгдээ бшуу.

Ой модошодой библиотекэдэ орохоодо үнэхөөрөөшье аятай зохид. Досоонь уужам һаруул, ариг сэбэр. Хамаг юумэниинь байрадаа табигданхай. Библиотекын жасада мүнөө 27 мянган ном тоологдоно. Хэрэгтэй номоо абаһаар лэ олохош. Ямар номуудай асарагдаһые, хаана, ямар таг дээрэ табигданхай байһые зааһан зүйлнүүд эндэ зохёогдонхой. Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд, студентнэр болон һурагшад библиотекэдэ орожо, номуудые абана. Библиотекэ 1500 уншагшадтай болонхой. Үдэр бүри табяад хүн ном абана.

Леспромхозой залуу хүдэлмэришэдтэ илангаяа ехэ анхарал хандуулагдана. Хүн бүхэндэнь тусгаар түсэб зохёогдонхой. Зарим залуу хүдэлмэришэд хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын һургуулида, техникум болон дээдэ һургуулинуудта заочноор һурана. «Заочнигуудта» гэжэ тусгаар дэбтэр эндэ харахат. Тэрэ дэбтэртэ уншагшад хэрэгтэй номуудые абаха байһанаа бэшэдэг заншалтай. Тэдэнэй захилые хайшан гэжэ ханганаб? Хэрбээ хэрэгтэй номой үгы байгаа һаа, ондоо библиотекэнүүдтэ хонходохо, бэшэхэ, үгышье һаа номуудаар баян айлнуудта хандаха юм. Тиигэжэ залуу хүдэлмэришэн хэрэгтэй номоо абажа, ямаршьегүй хэшээлдээ бэлдэжэ ородог. Гадна тематическа зууршалганууд бии. «Арбадахи классай һурагшад юу уншахаб?» Иимэ зууршалгатай танилсаһан һурагшад ямар ном уншаха байһанаа ойлгодог. Мүн искусствада дуратайшуулда номууд зууршалагдана. Тиихэдэ эдир физигүүдэй таг илангаяа һонирхолтой, врачнар хэрэгтэй номуудаа абаһаар лэ олохо.

Александра Владимировна нютагай радиогоор саг үргэлжэ хөөрэлдөө хэнэ. «Ном хүнэй хүмүүжүүлгэдэ ямар нүлөөтэйб, ном хайшан гэжэ уншахаб?» Иимэ асуудалда онсо анхарал хандуулагдана.

Уншагша бүхэнөө эндэ һайн мэдэнэ. Тэдэнэй эрдэм мэдэсые хараадаа абажа, ямар ном уншахыень таарулжа үгэнэ. Гадна стенд, выставкэ, витринэ гэхэ мэтын зүйлнүүд саг үргэлжэ шэнэлэгдэжэ, библиотекэдэ ямар номуудай ороһые уншагшад мэдэхэһээ гадна, хэр зэргэ туһатайень ойлгожо абана. Элдэбын ушар болодог. Зарим номуудые уншагшад юундэшьеб даа анхарангүй гарадаг. Тэдэнь таг дээрэ удаан хэбтэхэ. Тиимэ номуудые витринэдэ табяад, ямар удхатайень тон богонёор бэшэдэг. Уншагшад тэрэ номыень абажа уншадаг, удха түгэлдэр, үнэхөөрөөшье һонирхолтой номой хажуугаар анхарангүй гараһандаа аягүйрхэдэг байха юм.

Ново-Ильинскын библиотекэ соёл гэгээрэлэй болон ниитэ политическэ ажалай ёһотой гуламта боложо шадаа. Хоёр филиалаа, мүн нүүдэл библиотечкэнүүдээ саг үргэлжэ шалгажа, ажалыень мүнөө сагай үндэр эрилтэдэ гүйсэд харюусамаар эмхидхэжэ байдаг.

Тиимэһээл уншагшад библиотекэдэ олоороо ябана. Тэдэниие Александра Владимировна хани халуунаар угтажа, номой гүн уруу аяншалхыень уряална.

М. ОСОДОЕВ.

Цырен ***ШАГЖИН***

„ГУРБАН НАРҺАН“

(Шэнэ зүжэгһөө хэһэг)

Буряадай мэдээжэ драматург Цырен Шагжин шэнэ зүжэг һаяхан бэшэжэ дүүргээ. Энэ зохёолойнь үйлэнүүд 1941—42 онуудай үедэ Буряад орондо болоно.
Мүнөө энэ зүжэгые Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театр табяа.
Зүжэгһөө абтаһан нэгэ хэһэгые уншагшадай анхаралда дурадхагдана.

НАРАНАЙ туяа гурбан нарһата талмайе гэрэлтүүлнэ. Нарһад дуугаа дуулана. Дайнай түрүүшын үдэрнүүдтэ дуулдадаг марш хүгжэмэй аялганууд зэдэлнэ. Эдэ нарһадай дэргэдэ буурал толгойгоо гунхуулан Даша ахай зогсоно. Дайн сэрэгтэ мордохоор татагдаһан нютагай хүбүүд тэрэнэй зүүн талада зогсоно. Мэнэ һаяхан эдэ нарһадай дэргэдэ соготой хүхюун ёохор хатаржа байһан эдэ хүбүүд мүнөө харгы замда мордохоёо зэһээд, үргэбшэнүүдые үргэлэнхэй. Гансата үбгэршэһэн мэтэ. Шэг шарайнь барагарнууд, бодолгодо хатанги зогсонод. Баруун гарай эхиндэ Юндэн зогсоно. Нүгөө таладань — энэ дайнда хүбүүдээ мордохуулха, үдэшэхэ гэһэн хүн зон байна. Тэдэнэй дунда Лагбан, Сама хээтэй, Балма, Дариима, Шулуун, Намсалма гэгшэд зогсоно. Нарһадай дуун замхажа, абяа аниргүй болобо.

ДАША. Хүндэтэ нютагайхид, аха дүүнэр! Эхэ түрэл орондомнай дайсан добтолон оробо. Хорото муухай дайсан хүсэтэй... Аяар тэрэ баруун, наранай жаргадаг зүгтэ ухаангүй ехэ шуһата дайн эхилбэ. Манай хайрата аха дүүнэр, ородууд, украинецууд, белоруссууд манайнгаа газар дайдые, манайнгаа жаргалта һайхан байдалые, манайнгаа аха дүүгэй нангин холбоое улаан шуһаяа гамнангүй аршалжа, тэмсэжэ байна. Совет арадуудай аха дүүгэй нангин хани барисаае хорото дайсан эбдэхэ һанаатай. Энэ һэдэлгэнь бүтэхэгүй! Нүхэд, харана гүт эдэ гурбан нарһадые? Эдэ гурбан нарһадай дэргэдэ атаман Семеновой хасагууд минииород, украин хоёр нүхэдыем буудажа алаһан юм. Манай Буряад ороной эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэн унаһан тэдэнние арад зон мартадаггүй. Дайнда мордохоёо байһан залуу нүхэд, таанад улаан шуһаараа холболдоһон нангин хани барисаан тухайгаа һайн мэдэжэ ябаха ёһотойт. Энэ ушар хадаа 1919 ондо эдэ гурбан нарһадай дэргэдэ болоһон юм. Түрэл Буряад дайдыемнай атаман Семёновой бандын шуһаар угаажа, зэрлиг муухайгаар аашалжа байһан энэ үедэ манай аха дүүнэр — ородууд, украинецууд, бэшэшье яһатан баруун гараа һарбайжа, манда туһалха гэжэ ерэһэн байгаа. Шархатаһан гурбан хүнүүдые семеновтон барижа, эдэ гурбан нарһадай дэргэдэ асарһан юм. Тэдэ гурбанай нэгэн би байгааб...

(Эршэтэй шангаар нарһад дуулажа эхилбэ. Һалхи шуурган шуухирба. Гал унтаржа, харанхы болобо. Нариихан хүхэ гэрэл гансахан лэ гурбан нарһадые гэрэлтүүлнэ. Үбэлэй хүйтэн саһан дээгүүр удархай һандирхай хубсаһатай гурбан хүнэй хүндөөр алхалан ябаха харагдана. Тэдэнэй гарнууд ара нюргандаа нэгэ аргамжаар хүлеэтэй. Эдэ гурбан залууханууд, түлэг дундаа ябаһан хүбүүдэй нюур шарайнь хүхэ бала болотороо сохюулһан. Дулаан һайн хубсаһатай семёновско гурбан хасаг, нэгэ офицер туужа ябана. Туулгажа ябаһан эдэ гурбан нарһадта тулажа зогсоод, маанад тээшэ нюурааа эрьелдэнэ. Эдэнэр:ород Иван, украинын Петро, буряад Даша).

ОФИЦЕР. Юундэ зогсобот?! (Хоротойгоор ёгтолжо) Эсэбэ гүт?.. Хүлтнай үбдэбэ гээшэ гү?

ИВАН. Саашаа бидэ ябахагүйбди.

ПЕТРО. Зүб, ябахагүйбди. Үгы, энэ яатараа манйие туухна гээшэб? Хаана абаашаха гээ юм?... Хүйтэн гээшэнь!..

ДАША. Алаха һаа, эндээ алаад, хара хэрэгээ дүүргэгты!

ОФИЦЕР. Харагты даа юрэдөө эдээнээ! Дуугаржа эхилбэл!..

ПЕТРО. Зүб! Алаха һаа эндээ алагты! Газар доро шоройгоор хушагдаад хэбтэхэдэ дулаан байха.

ОФИЦЕР. Харагты даа энэ бузараа! Ягаа һөөл юм! Үшөө хүхихэ, шоглохо һанаатайл...

ИВАН. Юун манай уйлаха, бархирхые хүлеэнэ гүт?

ДАША. Улаан партизанууд уйладагүй юм гэжэ мэдээрэйгты!..

ОФИЦЕР. (таһа дүүрэн). Мэдэнэм. Бултыень мэдэнэм! Танай нюдэнһөө уһа гаргахагүйш. Би нэгэ юумэ ойлгохо хүсэлтэйб. Үхэхынгөө урда намда хэлэжэ үгыт.. Юрэдөө, юун танда эндэ хэрэгтэй болоо юм? Энэ манай Забайкалье, энэ манай газар нютагта юундэ ерэбэ гээшэбта?

ИВАН. «Манай. «манай» гэжэ байжа яатараа манайрхаа юм?

ОФИЦЕР (Иванай хэлэһые шагнангүй) Үшөө энэ буряад... (Дашые заана). Энэш өөрынгөө газар дээрэ буудажа ябана гээшэ... Теэд буряад хүн харанхы мунхаг, тиимэ хадаа буудахагүй хүн тээшээ буугаа залана. (Миһэлзэнэ). Тиихэдэ энэ ши? (Петродо). Дуугархаарһини тухайлхада хохоол хүн хэбэртэйш...

ПЕТРО. Украин хүм!

ОФИЦЕР. (Иванда), Щи кацап ха юмши...

ИВАН. Ородби.

ОФИЦЕР.Ород-кацап, украин-хохол гэдэгүүдшни адли юм ха юм. Юун эндэ хэрэгтэй болооб гэжэ танһаа асуужа байна бэшэ гүб? Юун хэрэгтэй болооб? Хэн танние эндэ уряаб?

ДАША. Би уряаб. Эдэшни намда ерээ.

ОФИЦЕР. (хоротойгоор ёгтолон). Тиигээ гү? Айлшалжа ерээ гү?

ДАША. Одоол ши өөрөө уряалгүй айлшан гээшэш... Эдэшни минии аха дүүнэр. Бидэшни нэгэ голой уһа уужа, нэгэ тохом дээрэ унтажа, дайнда зэргэлээд орожо ябаһан зон гээшэбди!

ИВАН. Һайнш даа, Даша! Зүб хэлэнэш, үнэн нүхэр!

ОФИЦЕР (Дашада). Харагты даа, юрэдөө ямар һүрхэй юмши! «Ерэхэнь харагдаад, ошохонь харагдабагүй» гэжэ буряадууд хэлсэдэг, ши тиимэ үгэ мэдэхэ гүш?

ДАША. Мэдэнгүй яахабиб. Манай хэрэг үнэн. Бидэ илахабди. Харин таанадайл ошохо зам уйтараа гэжэ ойлгооройгты!

ПЕТРО. Бэрхэш, Даша! Бишье тиигэжэ һананаб!

ОФИЦЕР. Хэдышье һүхирөө һаатнай, энэ доротнай байгша газарһаа бэшэ юумэн танние дуулахаа болёо.

ИВАН. Манние бүхы дэлхэй шагнаха, дуулаха!..

ОФИЦЕР. Ах, ямар гоё үгэнүүд гээшэб! Ха-ха! Үгэнүүдые бидэшье хэлэжэ шадахабди. Танда орходоо үшөөцье гоёор хэлэжэ шадахабди...

ДАША. Танай үгэ харгын тооһон гээшэ! Моридто дэбһүүлжэ, һалхинда үлеэгдэхэ!

ОФИЦЕР. Абла бү гара, бузар нохой! Үгэнүүд хүсэтэй!

ПЕТРО. Танай хүсэн үжэнхэй алим шэнги. Танай хүсэн үжэжэ ,гашалжа байна!

ОФИЦЕР. Танай хүсэн... (Сухалдаа хэлэхэ үгээ оложо ядана).

ИВАН. Манай хүсэн — эбдэршэгүй хани барисаан!

ПЕТРО. Хани барисаан! Ойлгоо гүш!

ДАША. Хэтэ мүнхэдөө эбдэршэгүй хани барисаан!

ОФИЦЕР. (Һүхирнэ) Хүрөө!... Абяагүй болоогты!.. (Захиралта хасагуудта үгэнэ). Становись! Минии захиралта дуул!..

(Гурбан партизанууд гансата бэенүүдээ сэхэлэн, толгойгоо дээрэ үргэнэд).

ИВАН. (Дуулана) «Хараал бүхэни шэнгээгсэн...»

ПЕТРО. Хамтарагсан дэлхэйн богоолнууд!

ДАША. Vзэл манай бусалжа...

ГУРБУУЛАН. Үхэлүүн дайнда мордобо!»

ОФИЦЕР. (хасагуудта) Буудагты! Буудагты! Бууда! Бууда! Бууда!..

(Ород, украин, буряад гурбан хэлэн дээрэ дуулагдаһан «Интернационалай» аялга улам шангадана. Энэ аялгые оркестр тодожо абаад, эршэтэй хүгжэм зэдэлнэ. Хүгжэмэй аялга буунуудай һүрэхэ абяануудтай нэгэдэн, замхана. Гал унтаржа, харанхы болоно. Гэрэлэй носоходо, бүгдөөрэн Дашын хэлэхые шагнаархан абяагүй зогсонод.

ДАША. Тиигэжэ минии аха дүүнэр Иван, Петро хоёр эрэлхэг зоригтойгоор унаа һэн... Хүйтэн һалхин шуурган соогуур, харанхы һүни, буртаг ой модон соогуур, тэдэнэр манай эрхэ сүлөөгэй түлөө, манай газар дайдын түлөө тэмсэжэ унаһан... Намайе мүн лэ алуулаа гэжэ тоолоһон байгаа... Теэд зол болоходоо, Улаан Армиин морин сэрэгүүд мэдэрэлгүй хэбтэһэн намайе оложо, аргаламжын газарта абаашаһан байгаа... Эдээхэн гурбан нарһад мэтэ бидэ гурбан нүхэд бэлэйбди. Нэгэ голой уһа уужа, нэгэ тохом дээрэ унтажа, хамтадаа дайн байлдаанда орожо, бодол зорилгоороо, улаан шуһаараа ёһотойл аха дүүнэр болоо һэмди. Иимэ һайхан хани барисаанай түлөө, иимэ нангин газар дайдынгаа түлөө, эдэ гурбан нарһадай түлөө, хүбүүд мүнөө тэмсэхэ гэжэ ошохотнай. Эсэгэнэрэйнгээ нэрэ гутаангүй, эрэлхэг, баатарлиг ябажа, илалтатай бусажа ерэхэтнай болтогой!

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 9.55 — Дамжуулгын программа. 10.00 — «Союз», «Аполлон» онгосонуудай ниидэлгэ тухай репортаж. 10.15 — Композитор В. Левашовтой уулзалга (үнгэтэ). 11.10 — «Мужчины» кинофильм. 12.30 — «Время». 13.00 — Замбуулинай һонин. 13.20 — «Залуу үетэнэй уран шадабари» (үнгэтэ). 13.40 — Мультфильм (үнгэтэ). 14.00 — Һүүлэй һонин. 14.15 — «Кочели» — телевизионно уран һайханай фильм, (үнгэтэ). 15.20 — Фильм-концерт. 15.45 — «Шатарай һургуули». 61.15 — Футболоор «Заря» (Ворошиловград) — ЦСКА (хоёрдохи тайм). 17.00 — Замбуулинай һонин. 17.15 — Полевая почта — «Баатаршалга». 17.45 — «Мужчины» — кинофильм. 18.55 — «Спортлотогой» тираж (үнгэтэ). 19.05 — Композитор В. Левашовтой уулзалга (үнгэтэ). 20.10 — Замбуулинай һонин. 20.25 — «Качели» телевизионно фильм. 21.30 — «Спортлотогой» тираж (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 21.40 — «Бата бэхи хани барисаан» (буряадаар). 22.00 — Һүүлэй һонин.

«Орбита». 22.15 — Футболоор «Арарат» (Ереван) — «Динамо» (Тб). 23.00 — Һүүлэй һонин. 23.15 — Полевая почта — «Баатаршалга». 23.45 — Гниэр. Оркестртэй суг дуулаха концерт. 24.00 — «Замбуулинда залгалдан холболдоһон тухай репортаж».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 20.40 — Телевизионно һонин. 21.00 — Роялиин дэргэдэ хөөрэлдөөн.

«Орбита». 21.40 — «Шатарай һургуули».

Зунай саг театрай гастрольдо гарадаг хаһа болоно. Мүнөө манай театрнуудай артистнар хэдэн бүлэг боложо хубааран, республикынгаа аймагуудаар, Агын, Усть-Ордын национальна округуудаар, Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй хүршэ область, хизаарнуудаар айлшалжа, нютагай хүн зондо баян программатай зүжэг, концертнүүдые харуулжа эхилээ.

АЛЬГА ТАШАЛГААР УГТАНА

Буряадай АССР-эй арадай артист Цыдендамба Пурбуевай хүтэлбэри доро буряад драмын театрай артистнарай бригада Сэлэнгын, Яруунын, Хорини аймагуудай ажалшадые соёлой талаар хангажа дүүргэбэ. Мүнөө тэдэнэр баян программатай концерт Зэдын, Захааминай, Сэлэнгын аймагуудаар ябажа, механизаторнууд, таряашад, малшадта концерт наада харуулхаар мордобо.

Тус бригадын айлшалһан лэ нютагта хүдөөгэй ажалшад хүндэтэйгөөр угтан абадаг байгаа. Залуу драматург Бимба Галсановай «Хурьган төөлэй» гэжэ нэгэ үйлэтэй сатирическэ зүжэг П. Григорьевой «Ород актерой басаган» гэжэ шог-водевиль, буряад, совет, монгол композиторнуудай дуунууд, хатар-танца, шүлэг зохёолнуудые уран хурсаар уншалга, интермеди, шог ёгтотой хөөрөөн гэхэ мэтэ элдэб жанр программадань ороно.

В. НИМБУЕВ.

ХҮНЭЙ ГАРААР ТЭЖЭЭГДЭҺЭН ЗЭРЛИГ АМИТАД

Новосибирскын зоопаркда һаяхан кенгуру гүлгэлбэ, Бишыхан гүлгэдынь түргэн нэмэжэ байнхай. Хүнэй гарта байһан кенгуругай нигэжэ гүлгэлхэ гээшэ ехэ үсөөн.
ЗУРАГ ДЭЭРЭЬ Сибиринн кенгуругай гүлгэн эхэтээ.
ТАСС-ай фотохронико.

Тульска облпотребсоюз ангай табан ажахытай юм. Тэндэ халтар үнэгэд, норко, хойто зүгэй сагаан үнэгэнүүд, үсхэбэрилэгдэдэг. Энэ зураг Плавска ангай ажахыда буулгагдаһан байна. Мүнөө жэл эндэ 11 мянган норко ба 5.500 сагаан үнэгэн үсхэбэрилэгдэхөөр хараалагданхай.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сагаан үнэгэнэй гүлгэд.
ТАСС-ай фотохронико.

Хилын саанаһаа

• телефон • телеграф • радио

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

Замбуулинай дайдада хэгдэхэ совет-американ хамтын туршалгада бэлдэлгэдэ зорюулагдаһан материалнууд гадаадын хэблэлдэ ехэ һуури эзэлнэ. Космонавтнуудай намтарнуудые, «Союз», «Аполлон» гэжэ онгосонуудые түлхин гаргаха ракетэнүүдэй фото-зурагуудые газетэнүүд ,барлана. «Бүхы юумэн ниидэлгэдэ бэлэн болонхой» гэһэн гаршаг доро Нью-Йоркын газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаһануудта ехэ материалнуудые толилһон байна.

«Союз» ба «Аполлонтой» Газарһаа хэгдэхэ хэлхеэ холбоон тухай, энэ ниидэлгын түүхэтэ удха шанартай байһан тухай Польшын «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар нийтэ-Европын зүблөөнэй гурбадахи, түгэсхэлэй шатые июлиин 30-да Хельсинки хотодо үнгэргэхэ тухай шиидхэбэрине газетэнүүд үргэнөөр шэнжэлнэ. «Энэ хадаа зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаанай шахардуу байһые һуларуулха шэнэ алхам болоно», — гэжэ Нью-Йорк таймс» газетэ мэдээсэнэ.

Хүн зонние олоорнь хюдаха хархис муухай зорилготой шэнэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргахые хориһон хэлсээ баталха гэһэн Советскэ Союзай дурадхал ехэ удха шанартай байна гээд «Поглед» журнал бэшэнэ.

Португалидахи, Индидэхи байдал тухай материалнуудые дэлхэйн хэблэл үргэнөөр толилно.

(ТАСС).

АФИНА

ГРЕЦИИН КОМПАРТИИН ЦК-гай МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Орон дотор сэрэгэй-зонхилхы захиргаанай унагаагдаһаар түрүүшын жэлэй ойтой дашарамдуулан, Грециин коммунис партиин Центральна Комитет мэдүүлгэ хэбэ. Арадай бүгэдэ нийтын эсэргүүсэлтэ хэһэнэй ашаар хүн зондо харша сэрэгэй-зонхилхы захиргаан жэл урда тээ унаһан байна гээд тэрээн дотор хэлэгдэнэ. Демократиин түлөө тэмсэлдэ грек арад ехэ илалта туйлаа.

Үнгэрһэн жэл соо демократическа эрхэ сүлөө һэргээхэ талаар хэдэ хэдэн шухала хэмжээнүүд абтаһан байна гээд КПГ-гэй ЦК тэмдэглэнэ. Гэбэшье хархис хүнтын долоон жэл соо доромжолхо үедэ орон дотор тохёолдоһон национальна гол шухала асуудалнууд үшөөл шиидхэгдээгүй байһаар. Парламент дээрэ олонхиин дуугаар правительствын баталан абаһан конституци хүнэй эрхэ, граждан эрхэ сүлөө үшөөл хаһана гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Парламентын ба ороной политическэ байдалай хүдэлмэридэ коммунис партине эдэбхитэйгээр хабаадуулнагүй.

Хойшолуулангүй шиидхэхэ гол шухала, ехэ асуудалнууд мүнөө Грециин урда табигдана гээд КПБ-гэй ЦК-гай мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Эдэнь эб найрамдалта ба бүхы оронуудтай харилсаа тогтоохо гадаадын политика бэелүүлгэ, НАТО-һаа гаралга, политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө харшалуулан хашагдажа, Эхэ оронһоо гаража ошоһон хүнүүдтэ һөөргөө бусаха эрхэ олголго гэхэ мэтэ асуудалнууд болоно. Грециин газар дээрэһээ гадаадын сэрэгэй баазанууд усадхагдаха ёһотой. Адли тэгшэ эрхэгүй договорнууд зайсуулагдаха, Кипрэй газар дайда бүрин бүтэн байха, орон дотор демократи бэелүүлхэ, хунтын тала баригшадһаа гүрэнэй аппарадые сэбэрлэхэ шухала. Мүнгэнэй үнын буурал гатай, юумэнэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгэтэй тэмсэл шангадхаха, ажалшадай байдал һайжаруулха хэрэгтэй.

Саашадаа амжалта туйлаха аабзабди гэжэ Грециин компарти тоолоно. Бодото демократиин ба социализмын замда гарахын тула коммунис парти бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ, үргэн нийтэ арад зондо түшэглэхэ зэргэтэй гээд мэдүүлгын түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ.

САН-ТОМЕ

БЭЕЭ ДААҺАН БАЙДАЛТАЙ

ТАСС

Сан-Томе ба Принсипиин Демократическа Республика амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёһонуудта, сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ хабаадахагүй. Хани барисаата гүрэнүүдтэй, тодорхойлон хэлэхэдэ, хүгжэжэ байгаа оронуудтай холбоо барисаагаа хүгжөөхэ гэһэн гол ёһонуудта үндэһэлһэн гадаадын политическэ хараа шэлгэл хэлбэришэгүйгөөр баримталан бэелүүлхэ юм гэжэ республикын президент Мануэль Пинто да Коста мэдүүлээ. Гвиней тохойдохи Африкын энэ шэнэ гүрэнэй бэеэ дааһан байдалтай дашарамдуулан, эндэ тэрэ үгэ хэлэһэн байгаа.

БОНН

СДПГ-гэй ПРЕЗИДИУМЭЙ ТОГТООЛ

ТАСС

СДПГ-гэй түрүүлэгшэ В. Брандт Советскэ Союзда ошожо ерэһэн тухайдаа Германиин социал-демократическа партиин президиумэй заседани дээрэ элидхэл хэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй В. Брандт Москвада хөөрэлдөөнүүдые хэхэ үедөө хоёр талын харилсаа улам һайжаруулха шухала гээд тэмдэглэһэн байна гэжэ Президиумэй баталан абаһан тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ. Эдэ хөөрэлдөөнүүд уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулгада ехэ туһа хүргэхэ байна.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар нийтэ-Европын зүблөөн шахардуу байдал һуларуулха талаар саашадаа ехэ алхам хэхэ шэнэ арга боломжын бии байһые элирхэйлэн харуулба гээд тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Баруун Берлин тушаа дүрбэн талын хэлсээе нарииаар сахиха шухала гэжэ Л. И. Брежнев, В. Брандт тэмдэглээ гээд тогтоол дотор заагдана.

КПСС-эй ба СДПГ-гэй хоорондо арсалдаата асуудалнуудай бии байгаашье һаань, хоёр партиин хоорондо үгэеэ ойлголсохын тула ажал ябуулгаяа үргэлжэлүүлхын түлөө СДПГ-гэй правлени оролдохо байна гээд тэмдэглэгдээ.

САН-ТОМЕ

АФРИКЫН ШЭНЭ ГҮРЭН

ТАСС

Гвинейн тохойдо, мүн Португалиин зонхилолго доро байдаг Сан-Томе ба Принсипи гэдэг аралнуудай бэеэ дааһан байдалтай болоһон тухай эндэ баярай оршон байдалда хуулитаар соносхогдобо. Бэеэ дааһан байдалтай болоһон Африка түбидэхи 45-дахи гүрэн Сан-Томе ба Принсипиин Демократическа Республика гэжэ нэрлэгдээ. Сан-Томе ба Принсипи гэдэг аралнуудые сүлөөлхын түлөө хүдэлөөнэй (МЛСТП) генеральна секретарь Мануэль Пинто да Коста ороной түрүүшын президент болобо. Гүрэнэй толгойлогшын тушаалда тэрэнэй кандидатурые дэбжүүлхэ гэжэ МЛСТП-гэй Политбюро нэгэн һаналтайгаар соносхоо.

500 жэл соо колониальна дарлалта мүнжэлгэ доро байһанай һүүлээр Сан-Томе, Принсипи бэеэ дааһан байдалтай болобо. Һүүлэй жэлнүүдтэ эдэ аралнууд дээрэ колониальна сэрэгүүд байлгагдадаг байгаа. Һомо хэрэгсэлнүүдэй ба буу зэбсэгүүдэй ехэ складууд эндэ бии юм.

САН-ТОМЕ

ПРАВИТЕЛЬСТВО БҮРИДХЭГДЭБЭ

ТАСС

Июлиин 12-то бэеэ дааһан байдалтай болоһон Сан-Томе ба Принсипиин Демократическа Республикын шэнэ правительство бүридүүлэгдэбэ. Мигэл Тровада тэрэнние толгойлно. Тэрэ оборонын ба гадаадын хэрэгүүдэй министр юм.

Республикын мүнөөнэй правительство Саг зуурын правительство болоно. Сан-Томе ба Принсипи гэдэг аралнуудые сүлөөлхын түлөө хүдэлөөнэй политбюрогой шиидхэбэритэй тааралдуулан, ороной Учредительнэ суглаан гурба һарын турша соо республикын конституци баталан абаха ёһотой. Энээнэй һүүлээр президентын һунгалта үнгэргэгдэжэ, шэнэ правительство эмхидхэгдэхэ байна.

Республикын президент Мануэль Пинто да Коста шэнэ гүрэнэй гадаадын политическэ хараа шэглэл тухай хэлэхэдээ, амгалан тайбанаар зэргэ оршохо гол ёһонуудые, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин ба Африкын нэгэдэлэй эмхи гэдэг хартиин уставые баримталха байна гэжэ мэдүүлбэ. Бэеэ дааһан байдалай түлөө тэмсэлдэ Сан-Томе ба Принсипиин арадта туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлһэнэйнь түлөө тэрэ социалис оронуудта баяр баясхалан хүргөө. Республика шэнэ революционно Португалитай харилсаа тогтоохо юм гэжэ президент хэлэбэ.

Совет мэргэжэлтэ Лев Кончаковский, Сириин инженер Асфи Атаси гэгшэд Сиридэхи Латакия-Дамаск гэжэ түмэр замай барилгада сугтаа хүдэлдэг юм.

АПН-эй фото.

АДДИС-АБЕБЭ

ШЭНЭ ЭФИОПИ БАЙГУУЛАГДАНА

ТАСС

Олониитын национальна политическэ парти эмхидхэн байгуулха бэлэдхэлэй хүдэлмэри Эфиопидо хэгдэжэ байна. Тэрэ хүдэлмэришэдэй, таряашадай ба ороной түрүү үзэлтэй бусад хүсэнүүдэй аша туһа сахиха юм гээд Эфиопиин Саг зуурын сэрэгэй захиргаанай комитедэй (ВВАК) түрүүлэгшэ бригадна генерал Тефери Банти Диредавта зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ба полициин түлөөлэгшэдэй урда үгэ хэлэхэдээ, мэдүүлээ.

Парти ажал ябуулгаараа Эфиопидо социализм байгуулгын гол зорилгонуудые, ёһо гуримуудые хүтэлбэрилхэ байна гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Ороной баялигуудые ажалшадай хиналта доро байлгаха, феодальна журамые усадхан зайсуулха түрүү үзэлтэй хэмжээнүүдые абаһанһаа хойшо Эфиопиин арадай туйлаһан амжалтанууд тухайда Тефери Банти тогтон хэлээ. Правительствын экономическа программые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула Эфиопиин дээдэ һургуулинуудай 60 мянга гаран студент, багша хүдөө нютагуудта хүдэлхэеэ гараһан байна.

ДЕЛИ

ХАРХИС ХҮСЭНҮҮДТЭЙ ТЭМСЭЛ

ТАСС

Хархис хүсэнүүдэй харата ябуулганууд тушаа һэримжэтэй байхыень Индиин Национальна Конгресс гэдэг хүтэлбэрилхы партиин хүдэлмэришэ комитет арад зониие уряалба. ИНК-гай хүтэлбэрилэгшэд заседани дээрээ орон доторхи байдалые хаража үзөө. Премьер-Министр Индира Гандиин соносхоһон экономическа программые арад түмэн хаа хаанагүй дэмжэнэ гэжэ тэдэ сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглээ. Хубилалтануудые дары түргөөр хэхэ гэһэн хэмжээнүүдые Түбэй правительство, штадуудай захиргаан бэелүүлжэ байна гээд ИНК-гай хүдэлмэришэ комитедэй тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Хүшэр бэрхэшээлтэй байдалдамнай социалис оронууд, хүгжэжэ байгаа гүрэнүүд Индидэ үнэн зүрхэнэй туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлээ гээд энэ тогтоол дотор тэмдэглэгдэнэ.

Индира Гандиин правительствын бэелүүлдэг экономическа программые һайшаажа, Индиин Компартиин Андхара-Прадеш штадтахи эмхиин совет энэ программые бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадахыень зүүнэй үзэлтэй, демократическа партинуудые, эмхинүүдые уряалба.

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

ЗҮРХЭ, БӨӨРЭ ҺУУЛГАН ТАБИЛГА ТУХАЙ

МҮНӨӨ VЕДЭ дэлхэй дээр зүрхэ һуулган табиха опер... ци хэдэг 64 бүлэг хирургнуу... тоологдоно. Һуулгагдаһан зү... хэтэй 47 хүн ажаһуунаа. Эд... нэй 14-ниинь 3-һаа дээшэ на... һатай юм гэжэ хирургнууд... Амстердамда болоһон уласхо... рондын конгресс дээрэ мэдэ... сэгдэбэ.

Бөөрэ һуулган табиха опер... цинууд тухай баримтануу... конгресс дээрэ харуулагда... Хирургнуудай 300 коллекти... иимэ операци хэдэг байна... Бөөрэдөө операци хүүлүүлһэ... 19 мянган хүнһөө 9 мянганиинь... амиды мэндэ юм. 19 жэл... урда тээ операци хүүлүүлһэ... хүн эдэнэй дундаһаа ветер... гэжэ тоологдоно.

ҺОХОР ХҮНҮҮДЭЙ ЗҮҮХЭ АППАРАТ

ҺОХОР хүнүүдтэ «харах... арга олгоһон аппарат бүтэ... хын тула Варшавадахи опти... ческа заводой бүлэг мэргэжэ... тэд хүдэлжэ байна. Тэрэ... түрүүшын модель зохёогдо... Юумэнэй гэрэлэй долгиие з... шэ хүсэн болголгодо үнэһэ... һэн аппарат энээниие ханга... аргатай. Иимэ аппарадай туһ... ламжаар хараа муутай хүн һо... рилго хэнгүй, хүнэй бэеын т... хэл хэлбэриие, тэрэнэй хүдэ... сые элирүүлэн тайлбарил... шадаха байна.

АВТОСТОПТО ДУРАТАЙ 92-той ХҮН

ПОЛЬШЫН Выдгощ хот... до ажаһуудаг 92-той врач б... инженер Александр Мелех з... май машинада һуужа гэхэ г... али автостопые хэрэглэн, эн... жэлдэ Швеци, Дани, Англ... Франци, Испани, Португали б... Канарска аралнуудта хүрэ... гэһэн зорилго урдаа табинхай... Энэмнай гансал Польшодо бэ... шэ, харин бүхы дэлхэй дээр... автостопто дуратай эгээл үндэ... һаһатай хүн болоно. Июли... 11-дэ тэрэ замдаа гараба.

Урда тээнь энэ аяншалогш... замай машинада һуужа, Со... ветскэ Союзые баруун тээһээ... зүүлжэз һэтэ гараһан, Африка... да, Сингапурта, Цейлондо... мүн дэлхэйн бусад газар нютэ... гүүдаар аяншалһан байха юм.

ХАБСАГАЙДАХИ ЗУРАГУУД

ЭРТЭ УРДЫН орон — Еги... педэй газарай гүн дундаһо... гайхалтай һонин, айхабтар оло... юумэн олдодог байна. Зарим... ушарта огто хүлеэгдээгүй, һо... нирхолтой юумэн элирүүлэгдэ... шэдэг.

Египедэй инженер Ибрагим... Хельми Луксорһоо зүүгээр 9... километртэ байдаг Зүүн элһэ... губида научна шэнжэлгэнүүды... хэхэдээ, Улаан далайн эрье... шадархи агы нүхэнүүдэй нэгэ... соо хабсагайда зурагуудай ар... жыжа байхыень гэнтэ харажар... хёо. Эдэ бүгэдэ 15 мянган жэ... лэй урда тээ ороной газар дээ... рэ ажаһуугаан эртэ урда саг... уран зураашын бүтээһэн зур... гууд болоно. Мүнөөнэй зэрли... ямаадтал адлирхуу малай дүр... сэнүүд нэгэн дээрэнь һиилэ... тэй.

Улаан далайн эрье шадарх... Эль-Гурдаки хотоһоо баруун... урдуур 100 километртэ хабса... гайда барлагдаһан үшөө нэг... зураг олдоо. Энэнь археологу... дые, түүхэшэдые ехээр һонир... хуулна. Боро гүрөөһые хөө... нохойн намнажа ябахые эртэ... урдын уран зурааша эндэ зу... раглаһан байна.

БООШХОНУУДААР ХЭГДЭҺЭН ҺАЛААР НОМГОН ДАЛАЙЕ ҺЭТЭЛХЭНЬ

58-тай япон Киохиса Оно... боошхонуудаар һала хэжэ... Номгон далайе һэтэлэн аяншал... гада гараба. Энэ аяншалагша... инженер-барилгашанаар хүдэл... дэг юм. Тэрэ түрэл Нагой... портһоо замдаа гараба. К. Оно... түрүүлэн Токиодо хүрөөд... удаань далай дээрэ гаража... Номгон далайе һэтэлэн, баһа... ша оной октябрь һарын тэн б... гаар Сан-Франциско хүрэ... юм. Энэ хадаа К. Оногой Но... гон далайе һэтэлэн тамарх... гэһэн хоёрдохи һэдэлгэ боло... но. Тэрэ түрүүлэн арбан жэл... урда тээ иимэ эрэлхэг аяншал... га хэхые һэдэбэшье, һөөргө... бусаха баатай болоо һэн.

«Пап кат» гэжэ нэрэтэй эн... һала 66 боошхо бэхилэн хэгд... һэн байна. Энэнь 8 метр, ута... тай, 4 метр үргэнтэй. Тэрэ дал... багануудтай, 24 мориной хүс... тэй туһалбариин мотоортой... 400 литр сэбэр уһа, 42 кило... грамм барайгар ба хахад жэл... соо хүрэхэ хүнэһэ хоол абажа... гараа. Аяншалагша карта дээ... рэ компасоор зүг шэгээ тодор... хойлон, радиогоор һонирходо... нэгэ хүнтэй холбоо тогтоо... аяншалха хараатай юм.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35... Телефоны: редактора — 2-54-54, приёмная — 2-54-..., зам. редактора — 2-68-0..., зам. редактора — 2-62-..., отв. секретаря — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации — 2-56-2..., промышленности и строительства — 2-61-35, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, писем и селькоров — 2-67-81, информации — 2-34-05, общественная приёмная — 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров Бур АССР Н-00609. Заказ № 0044...